Масса а мехкашкара пролетареш, вІашагІкхета!

СЕРДАЛО

Советски Союза Коммунистически парте Нохч-ГІалгІай обкома, Нохч-ГІалгІай АССР Лакхехьарча Советан Министрий Советан орган

(«СВЕТ») Орган Чечено-Ингушского обкома КПСС, Верховного Совета и Совета Министров Чечено-Ингушской АССР

Газета арадуьл 1923 шера дегз ◆ ШОАТТА, 28 октябрь 1972 шу. ◆ № 130 (8336). Мах 2 кап.

Советски Союза къахьегамхой! ТІаьІертте къовсам лоаттабе социалистически экономика~Даьхен низеи халкъа хьал-торо тІа-тІа лакхъяреи лард дІахо айяр духьа!

ШерагІа йоаржае ийслагІча пятилетка заданеш толаме кхоачашъяра тІехьара социалистически яхь!

(Сийлахь-боккхача Октябрьски социалистически революцин 55 шу дизара хетадьча КПСС ЦК ТІаьхьехамашкара).

Грозненски А. Шерипова цІерагІча мехкадаьтта чекхдоаккха завода № 19 йолча установка [illegible] оператор Котова Людмила. Установка технологически порре [illegible] СССР-ан Нохч-ГІалгІайчен автономи 50 шу дузача юбилейни [illegible] сийлахь цІи [illegible].

СУРТА ТІА: оператор Л. Котова.

С. ХУГАЕВА сурт.

ТОАБЕ ТОРГОВЛЕ БОЛХ

ХІара денна наьха гІулакх деш [illegible] а торговли. Сийлахьа боккхачаьнок дакхар де советски торговле болхлошта шолхашка хаттар. Массехк эзар ва уж вай республикe. Царна юкъе бе бора хана дегз торговле болх беш хьабоагІараш а тахан шоай наьха торговлица дийза кьанабараш а. Баьгда, массехк а йоакха ер де лакхІар цаІ да — тиха тІа, кафе, столово вешачунна ва шогта дешагІа гІулакх дар.

Торговле болх бечарех дукхагІбараш болх цІена беш, шоаш наьхалнача гІулакх деазш, довзаш, наьха хьаштехи кхачошдар лоттадар лерхІаш ба.

Парта боккхла политика наха юкъе дІайоарнача боккха низ бе торговле болхлой. Цудуха цар къахьегамга хьалха мах бу вай парта правительстваи торговле болхлой. Цунна доле тешаи де торговле болхлошта Советски Союза орденаши медалаши тайнна хиннар. Укх тІеххьарча шерашка республика наьчхалнахи торговле 52 болхлочоа деннад цу тайпара совгІаташ. Ишта дукха тайнний торговле болхлошта «Нохч - ГІалгІайчен торговле сий доле болхло» яха цІерашк а. Ше бІаь совгІа нахча [illegible] «Советски торговле отличник» яха цІи.

Сай деш юкц Назрани района Нижне-Корткара [illegible] доккхача тика чу латта Арчаков Тамара. Цо цу чу болх беш укх 10—12 шера дунна хатталш цхьа [illegible]. [illegible] цІена бу цо хІаирзхоца нах, [illegible] Укх дена лаахІам бе Сурхотахьа тиха чура, [illegible] Леча ТІай-Юртарча тиха чура Арсанов [illegible].

[illegible] дена [illegible] я цагарча чайна [illegible] Кьахьегаш ЦІеча Байракха [illegible] Умахарни Хьава. Цо [illegible] хІама чаь белаш, [illegible] тІабедам да. Предприятий [illegible] тІа болхача [illegible] цу [illegible] задайча болхлочах.

Уж тайпа болхлой дукха ба вай республикa торговли [illegible] Кхьача тайпара лая Грознера № 12 йолча диетически столовая гІулакхаш. Столова директора С. Д. Гадаевои производство заведующие М. А. Нацыповаси нІезага болхха ю шурайн баьцадарахойн продуктах хайдаль дуа хІамаш дукхагІа хилийтар яха я столово баьхнарашта гІулакх дара культура.

Хьаьшагахьа вай Грознера «Сай» яха кафе. Укхаза баьхнараш дукха ха йокха оазаш хул дае хІама хьа ца деньаш, эргІа йочуй а ца дакьаш, хІаьтте мара хьачу ца баьхнарашта деа хІама уттадеш меттигаш кест-кеста хул, цІена лаланц кафе чу.

Городе а юрта а торговле гІулакхаш денна тоаденнадала а дукха де «мах бе Іемале» яха тІехьехаш кхоачашбара денза. Магазинаш а беррига а Іемайенайац торговли пенве, дазачи тайпана наха гІулакх де, цар хьашташи дІадахараш кхочашде.

«Мах бе Іемале» яхнага торговле культура лакхъе оахага да. Цхьаберашта хет из наха гІулакх дара культура лакхъе ахнагга мара дац, аьнна. Дуаца а дезаш лахаца Іемара хилар, тика чу, столово, кафе цІено хилийтар, хІадархочунца бувзам лоттабар, шоаш доле товар паха кунна гІо дар — из деррига а болх лоархІаш болаш де, бахьда, цунца чакхдоалаш дац торговле культура наькхьара де даьрзаш. Царех аттара морттара дар хІензарча кана дІадахача тайпара торговли вІаштІехьъянизар де. Цу хьакьехьа дІадараш кьаьлта белгадаь да КПСС XXIV съезда решенеш тІа, кун тІехьагІа предьенеча партийни документаш тІа.

Советски наьха вахаре берзан лакхбенна цІенха а ца хиннача тайпара, хаза, тоаш доле берзаьа тІадуваз, цІерагІа эша товараш дела а йоьхка ха йоажаш а хилар, хІара денна тайп-тайпараи чаа болаш хІама дае кое [illegible]. Уж хьаштеш кхоачашдача торговле болхлой шоай дош эра йоаш болаш бе промышленностага, цунне гІо де деза цар эшача товарашца бока мах Іамаиба.

ТІеххьарча хана денна наргай самообслуживани, цІагІа дае обедаш, полуфабрикатош болхар, къайна товараш цІенчарца хуашар оании йола наха гІулакх дера карда прогрессивни формаш.

Цхьайолча тикашка заказий меттиги де. Цхьабаьда, тейн болаш даьрие дац из гІулакх, шуна кхиар гуш дале ца а.

КІезига ец продукци денна ца хилара кІадархой [illegible] метттигаш: «Кха — тика — кІадахо» яха баьцадераши совпаш бехнача прогрессивни формах бенга пайда эцац хІанз а. Нестнота наймду транспорт ца хилара карда йолаш продукци тика тІа ца кхачаш а талхаш а меттигаш. ДІадаьлаве да товарех мах совгІа болхнага, тарах нІаш ІаадДелга санна доле ле йиш йоаца хІамаш. Цу тайпарча гІулакхаша торговли болхлочун вай деаду, шоай доле а тІехье дІадаха деза уж.

СССР хьалхе Нохч - ГІалгІайчен автономи кхайкаьлча 50 шу дизарга вай доккхаш къаьстта чІоагІа тоабе беза торговле болх, уж вайлахь юбилейни вІашаге йоккхача кхьача дааньой къахьегамхой сорха доккхий толамаш даьла накъабашар торговле болхлой сийлахь доккхар да.

ОКТЯБРА СИЙНА

КЪАХЬЕГАМА ВАХТЕ

Грозненски локомотивни депо коллектив доахача толамашта [illegible] дакъа лоаш СССР-ан Нохч - ГІалгІайчен автономен дезача юбилейн сийна къахьегама вахте эттача рационализатороша. БІаь совгІа сег ва депо цу бахьа тІа хьинаре дакъа лоацаш. Цар укх шера кийчъяьй 130 рационализаторски предложени, царех 92 предложени хІаяэлехьа производствана юкъейихьай. Цар пайдахьалкхенна ктташ эзараш сомаш пайда баьб.

Дикагіболча рационализаторех лоархІаш ба Совицкий Борис, Зубов Адольф, Хаджимурадов Махьмад, кхьбараш.

Г. АНОХОВ.

* * *

[illegible] хІар, газ, [illegible] материалаш а Грозненски № 1 йолча гІишлош [illegible] комбината механ[illegible].

[illegible] дукха ва [illegible] управлене [illegible] ЦІе байракх [illegible] та коллектива.

Дезача нІей сийна социалистически яхье а баьмиа хьинаре къахьег комбината эргача производствени участкий къахьегамхоша.

Яхье хьадахе [illegible] № 1 йолча кирпичи [illegible] коллектив. Денцар [illegible] 116 эзар кирпич [illegible] цу меха коллектива, 85 эзар я планагІа [illegible].

Б. ДАШЕВСКИЙ,
комбината керттера инженер.

* * *

Дезача нІей сийна социалистически яхье а баьмиа хьинаре къахьегаш ба «Чечингсельстрой» треста гІишлошъераш. Вай республикe колхозашкеи совхозашкеи дукха тайп-тайпара гІишлош хьаьльнай цар укх шера.

Велгалъяха еза начальникаш ва. Висаитови, Вархударови керте латта ПМК-921, ПМК-920 гІишлошъерий коллективаш.

Укх деношка ПМК-921 боднлошна эксплуатацие дІалурга Грозне Ленински районa 4-ча микрорайоне хьаьдаь 100 квартира йола цІа. Грозненски районa Дуба-Юрта 400 дешархочоа лаьрхІа школа.

ПМК - 920 гІишлошъераша эксплуатацие дІалу Шалински районa «Джалка» совхозе хьаьлъя 320 дешархочоа лаьрхІа йола школа. Аргуне хьалдиьд 129 квартира йола цІа.

Укх денoшка ПМК-920 бригадаш Дагестански АССР Ботлихски районе Ботлих яхача юрта юкъера школа хьалъяь йоалаш латт. 9-ча пятилетка шолагІча шерара план укх денoшка кхоачашъяь бергба «Чечингсельстрой» гІишлошъераш.

Т. ПОДОПРИГОРА,
«Чечингсельстрой» треста [illegible] отдела начальник.

ДЕКХАРЕХ ЛОАРХІАБУ

Октябрьски буругтохача болхлой управлене буругулеттараша укх тІеххьарча шерашка бурув теха йисте а ваха мехкадьтта доаларешка дІадаьнай мехкадаьтта дІаэе еттаа [illegible].

Цкъарча латтах чевшка дукха мехкадаьтта доаллай хьа укх шера вай бетта № 214 йолча буровайка бурув токха хьожайна Саламаз Иван Антонович керте латта коллектив, «Западный Гудермес» яхача № 183 йолча буровайна бурув а теха мехкадьтта доаллa керда моттиг гучаелхар цо. Укх юбилейни шера, дикка къахьегаш ба бригада буругдеттараш. Бурув тохада итт бетта план 22-ча октябре тІеххоачеш а я, планал совгІа цо техаа 25 метр бурув.

ТІадоагІача шера хьалхарча квартале эксплуатацие дІалаа езаш я из скважина. ХІаьта юбилейн сийна бригада доа деннад ноябрь бутт бонн мехкадьтта кІеж а тожийташ из скважина эксплуатацие дІалаа. Мишта кхоачашду цар уж декхараш? ХІинцалехьа скважина тохаш доле бурув 4770 метр кІоргаденнад.

Буругтохара дІайоаьйта утяжелитель, химически реагенташ, электрозонда, кхьайола материалаш кхоачо дакхье а чІоагІа къовсам лоаттабу бригада. ДІабахача сентябре бетта цо кхоача [illegible] итт эзар сом.

Дукха цалонаш лийсьенний бешгадаха бурув тоха йолаелча бешк. Ши эзар метр бурув техачул тІаьхьагІа 12 дюймеви колонна скважине Іочу а яха ялсом дилао хилары болаш гІулакх тІаьттар. Сиха оовцагІбьинача бурувлеттараша хьалон дхийтанзар. Массехказа галаца маркхад аратуасш моттигаш а нийсьейна орга.

Бригаде чІоагІа лоархІаш а сий деш я я лаборантка Росошанская Жанна, оператора гІоьнча Амирбеков Хьамзат, слесарь Пегинов Виктор, бурулеттар Альдаев Мурат, кхы дукхагІбараш а. Цар хІара сиенагІа норманаш денна тІеххоачашьу.

Б. КОСТОЕВ.

СУРТА ТІА: лаборантка Ж. Росошанская анализ а мехкадаьтташ йоала.

А. ПОНОМАРЕНКО сурт.

БАРТТАЙНА КЪАХЬЕГ

СССР-а Нохч - ГІалгІайчен автономи хьаль 50 шу дизара сийна социалистически яхье бахьа хьинаре бригадига [illegible] производстенни участками Грозненски ТРЦ-І бригадой.

[illegible] Ф. Умаров керте дахкача [illegible] коллективо.

[illegible] социалистически декхараш 20 октябре [illegible] кхоачашдир цу шера [illegible], 540

шар [illegible]-сахьат [illegible], 900 тонн [illegible] 10 распределительни болх [illegible].

Масала, цхьан распределительни [illegible] хІоттайна [illegible] дохка [illegible] йолча монтираенд [illegible] тоаденна да.

8 бригада а шира къахьегаш, коммунистически къахьегаш сийдоа цІа лелаш а уж. Эрсий, латтахой, гІалгІай, нохчий, кхьдолча къамий нах бе укхаза барттайна болхаш деш.

Х. ВЕДЗИЖЕВ,
[illegible] начальник.

ПЛАНАЛ СОВГІА

[illegible] Гудермесски района «40 лет Октября» [illegible] хІара гектаро тІера 290 совгІа центнер [illegible]. ХІаьта [illegible] 290 центнер [illegible]. ХІонцхо [illegible] совгІа [illegible] дІасеннай [illegible]. ДукхагІа [illegible] механизаторш [illegible] чучийн [illegible].

[illegible] ХІара гектаро тІера 330 центнер [illegible] бригада къахьегамхо[illegible].

Сийлахь-боккхача Октябрьски революцина 55 шу дузача цІейна денна совгІат да из.

Х. МАГОМЕДОВ.

Хьинар дола Іаьсий леладер

Ильсарерча «Экажевский» совхоза Іаьли - Юртарча отделене шурий - товарни ферме къахьинагІа йола Іаьсий леладер я Нальгиева ГІаманахьадa Захьрат. 15 шу да цо цига Іаснагаш леладу.

Шийх боhх бовзаш, бевал я Захьрат. Шийх тайпа дита гІулакх дизза кхоачашду цо. Цуй группера Іаьсий язза, цІена, пхьанкха цамогаш доацаш хул. ЛаьрххІа оттайна рационагІа яхоаб Іаьсий. Цудухьа пхьанагІа 450 грамм мара ца езача дийнахьа буси 500 грамм дулх тІакхет цуй групперча хІара Іаснага.

ВархІагІча пятилетке хьинар на кхоеш къахьегарах «За доблестный труд» яха медаль елар Захьрата.

Укх шера а шитта дима болх бу Захьрата. Шийх групперча 67 Іаьсанга юкъера лаьрхІача хІара бетта 15 центнер дулх тІакхетийт цо. Шийх хьалпала къахьегам СССР-и Нохч - ГІалгІайчен автономии хьаль 50 шу дузача юбилеашта хетабу хьинар долча гІалгІай кхалсаго.

Н. СМИРНОВА.

ІИЛМАН-ПРАКТИЧЕСКИ КОНФЕРЕНЦИ

Укх денoшка КПСС обкома политически просвещене ЦІагІа «ВЛКСМ — кагирхошта интернациональни кхетам белаза школа» ядеча темах республиканкси Іилман - практически конференци хилар, СССР-и Нохч - ГІалгІайчен автономен 50 шу дизара хетаь из конференци йир ВЛКСМ Нохч - ГІалгІай обкомо. Цига дакъалоацаш хилар лакхерчеи юкъерчеи дешара заведеней студентеи, къона Іилмахой, боккха комсомольски актив.

— «Къонало кийархалвам бехке ю» яхача кампане комсомольски организацеша лоацача дакъо кагирхой пролетарски интернационализма тешаме болаш хьалкхебойт» яхача темах доклад йир Сунжени районa комсомола секретара В. Чекунова.

Къилбаседа Кавказе дахача халкъашца шоай районa къахьегамхоша лоаттабеча интернационалии бувзамех дийцар ВЛКСМ Гудермесски горкома секретара Э. Элимбаева.

Тешавеш, къаьгга масалаш доаладеш йир ЧИГУ студента А. Бекзиевa СССР-е къаман дош къоастадарах йола доклад.

Республика комсомольски организацеша кагирхошта интернациональни кхетам белара беча балках лаьца дийцар ВЛКСМ обкома хьалхарча секретара М. Бузуртанова.

Конференца къамел дир иштта, ЧИНИИЯЛИ Іилмани болхлочо Х. Хизриева, ЧИГУ студентка Р. Эржапова, ВЛКСМ Грозненски райкома секретара П. Козлова, кхычар.

Конференци чакхйоалаш ЧИАССР заслуженни артисташа Н. Надеждинаси Е. Хавричевои литературно - музыкальни композици гойтар.

А. МИТРОФАНОВ.

ЭГІАЗАЛА ПРОТЕСТ

Городий - турпалий Москва, Ленинград, Киева, Волгограда, Одесса, Севастопола, турпалча крепоста Бреста бахача наха тІадиллараш а цар цІераш а цу городий къахьегамхой депутатий Советий исполнительных комитетий хьалха заявленеш яьй Вьетнаме американски воениашарна кхерда хулакаш хоадидолаш баьхе [illegible]. Заявлене тІа а ДРВ столица ва латта нах бахача районашта — Ханойна, Хайфона, кхыча вьетнамска городашта юрташта США авиаци эхагІча тайпара бомбаш чуетта дуьхьала протест.

(ТАСС).

СОВЕТСКО-ИТАЛЬЯНСКИ ДОКУМЕНТАШТА КУЛГАШ ЯЗДАР

26 октябре Москве, Йоккхача Кремлевски дворце кулгаш яздаьй советско - итальянски документашта — «Консультацей хьакхьаьча советско - итальянски протоколага» «Фордa наькъашка гІолла торговли кемаш лелийтара хьакхьеаьча Советски Социалистически Республикий Союзеи Итальянски Республикеи правительствашта юкъерча договорага».

Протокола кулгаш яздаь СССР Министрий Совета Председатела А. Н. Косыгинаи Итале Министрий Совета Председатела Д. Андреоттеи, СССР правительства цхьадлара договора кулг яздиь А. Н. Косыгина, Итале правительства хьалхара — Д. Андреотте.

Кулгаш яздеча хана цига хилар К. Т. Мазуров, Д. С. Полянский, П. Е. Шелест, В. Н. Пономарев, СССР Министрий Совета Председатела заместителаш, СССР министраш, кхьболa официальни нах.

(ТАСС).

СОВЕТСКО-ЮГОСЛАВСКИ КОМИТЕТА СЕССЕ

Цхьан экономически гІулакхаш лелаядара йолча правительствашта юкъерча Советско - Югославски комитета IX сессе балла юкъе дакъа лаца 26 октябре Белграде яхай СССР Министрий Совета Председатела заместитель В. Н. Новиков керте латта советски делегаци.

* * *

Цу дийнахье а Белграде хІаьхьнай делегаци.

(ТАСС).

ДРВ ПРАВИТЕЛЬСТВА ЗАЯВЛЕНИ

ХАНОЙ, 26 октябрь. (ТАСС). Вьетнамски проблемах лаьца еча переговорашка латтича гІулакхий хІаьзарча хьалах лаьца тахан заявлени кепатеха араяькхай Вьетнама Демократически Республика правительства.

Укх тІеххьарча дит шера, йоах заявлене тІа, къоначча долаши кагдензеи долча вьетнамски халкъо кхы тІа а чІоагІбаьб тІема, политически, дипломатически фронташка лоаттабу шийх къийсам къовсам, шоаш тІа хийоса кхы йоаце юсталонаш яьхай къаьстта а 1972 шере бІаьстан юкъе денз тахаланца тІема «вьетнамизаци» яра политика цу тайпара цІенхашта эша а еш.

Цу ахьан хана ДРВ правительства цІенхашта цикъ а бахьалора чІла а делаьй, йоах дІахо заявлене тІа, вьетнамски халкъа баланагара къамаш бокъонаш шоай доІаме хилара йола Къулбехьен Вьетнаме бахача наькха боккъон Іалашъяра лардa тІа вьетнамски проблема машара наькъаца къоастаяр духьа.

Къулбехьен Вьетнама Республика Ханна йола революционни правительство боккъоника раьза а йолаш, йоах заявлене тІа, Америка ВІашагІкхийттача Штатий правительствацa конфиденциальни вІашагІкхетараш лаьца вьетнамски проблема машара наькъаца къоастаяр духьа.

1972 шера 8 октябре конфиденциальни вІашагІкхетар долча хана ДРВ оагІоно «Вьетнамера тІом соцабарех машар юхаоттабарех хьакъехьарча соглашене» проект еннар. Из инициатива бахьан долаш решени тІаэцача наькха тІа яьлар дит шера ІІаьхьенна лаьтта вьетнамски проблемах йола переговораш. Американски оагІоно ше а бакъъаьа, йоах заявлене тІа, Вьетнама Демократически Республика енна «Вьетнамера тІом соцабарех машар юхаоттабарех хьакъехьарча соглашене» проект хоуш сихагІа къоастадаргa бола никъ хьабеллаш дола белгала лоархІамех лардера документ хилар.

ДРВ правительства заявлене тІа йоалаю 22 октябре вьетнамски американски оагІонашта юкъе къоастаь соглашене керттера пункташ. Цу соглашене тІа йоах, вьетнамски проблема шина этапагІа къоастаергья: хьалхарча этапо чулоац Вьетнамера тІом соцабелга, Къулбехьен Вьетнаме вІашаь тІом соцабелга, Къулбехьен Вьетнаме США-с тІема декхараш тІа цa кІдеш хутнига, шоай доІаме хилара йола Къулбехьен Вьетнаме бахача наькха бокъо чакхьякхдара поминий хьакъехье соглашени еяа; шолагІа этап йолаенначул тІехьагІа къулбехьенавьетнамски шин оагІоно вІашк йата а юхаш къастаю Къулбехьен Вьетнама чухьара проблемаш.

ДІахо заявлене тІа йоах, барт вІаштІехьбаьккхаба 1972 шера 23 октябре Къилбаседен Вьетнаме бомбаш чуеттаргена машаш ехкарен США-с соцаденгдолаш. 1972 шера 24 октябре шиннa а оагІоно Ханое парафировать ю соглашене текста, 31 октябре шинна а оагІо кхьача мехкашкарча гІулакхий министраша официально кулгаш яздергда цунна Париже. Шьера гуш да, белгалдоаккх заявлене тІа, Іалаьмате боккхача лоархІамерен Вьетнама, США, дерригача дунен халкъашта кертаращa ма яхара болеш барт оагІоний вІаштІехьбаьнна хилар.

Цхьабахьда, ше тІаийна декхараш долашехьа а, американски оагІоно 23 октябре бахьане оттайир шиъна Сайгоне кийсьенна халонаш, йоах заявлене тІа. Американски оагІоно цу тайпара гІулакх хьовзадарах» Вьетнамера тІом соцабарех машар юхаоттабарех хьакъехьарча соглашенешa» кулгаш яздарах дола дош шорон тІа дашхара кхерам тІа а боссабеш, геттара цІенхашта хьал оттаяьх.

Сайгонера халонаш яхаш араш, белгалдоаккх заявлене тІа, американски декхараш кхоачашделга юхасоцадар духье уттаду бахьен мара кхы хІама дац.

Переговораш тІехьахьхара хьалхара бехктокхам американски оагІонна тІабулл ДРВ правительства, шийх оагІонгахьара дІакхайкаду, ДРВ-еи США-еи юкъе барт вІаштІехьбаьккхаа соглашене текст а цунна кулгаш яздара оттадаь да — 1972 шера 31 октябрь а — хьина йир ца гучайташ долен декхараш ше дизза кхоачашдеш хилар.

ДРВ правительства мехкий правительствашк, дунен общественность тІахьех Вьетнамера тІом сихагІа соцабари машар юхаоттабари духьа США-еи ДРВ-еи юкъе вІаштІехьбаьнна барт сов чехка кхочашбелга США правительствагара хьадеха ра.

ЮБИЛЕЙНИ ЕЖЕГОДНИК

СССР хьаль 50 шу дизаза дувзаденна «Статистика» яхача издательства кепатеха араяьккхад СССР ЦСУ кийчдаь «1922 — 1972 шш. СССР халкъа боахам» яха юбилейни ежегодник. Боахамий культурен дегІаахарах йолча союзгача союза юкъарча итогех совгІа цу тІа, массазнича ежегодникаш тІаргул шерагІа хувцаь союзга союзни автономни республикаш, автономни областаш къаний округаш дегІаахара характеристика.

Книжка тІа иштта йоалаю кхыча социалистически мехкий боахамий культурен мишта дегІаьх хьадаьнна йола чапнеш а.

(ТАСС).

КХОАНА КОМСОМОЛ ХЬАХИННА ДИ

Даьхьала хийла ленински комсомол — Коммунистически парте тешаме гIончеи резерви, коммунизм хьалбеш боаякача кхоне барий хьалхалатта отряд!

(КПСС ЦК тIехьажор)

ПАРТЕ ТЕШАМЕ ГIОНЧИЙ

ВАЙ деношкара комсомоле ... уж ба дIахадеча ... гIулакхаш дизза ... кхоа бола коммунизмане тIехьа тIехь ... малхаш ... кхоасашдой.

Вай сийлахь - боккхий Даьхен вежарашха дола халхьаш нахьадолх шоай сийлахьча историе доккхачеи сийрдачеи денна — СССР хьаяь 50 шу дизара.

Кхьалтта дукхаезаш боах Ленина цIи дукхача кхьамех латтача Советий мехка дахача халкьаша, цу даькъе Октябрьски революце керда вахар денача, лоацIача исторически хана экономикеи культуреи дегIайоалаеча, материальни хьал - тоаб лакхьеча доккхий толамаш дахкача нохчеи гIалгIай халкьо а.

Тахханара Нохч - ГIалгIайче — дегIаена индустриальни республика, массаьй а йоазув - дешар доаш йола республика. Школашка, ПТУ-шка, юкъерчеи лакхерчеи дешара заведенешка дешаш ба 300 эзар сов гIа кагий нах мехкарийи.

Советски Iаьдал латтача шерашка Нохч - ГIалгIайчу хьалкхийнай Iаламате духха хьалмен интеллигенци, Iилманой, ... дай, хьехархой кадраш, царна юкъе ба 70 сов гIо Iилмай докторашеи кандидаташи.

Республикерча кагийча нахеи мехкарашеи хьинар айдениe кхьхег парте XXIV съезда исторически решенеш кхочашъяр дулъа.

Кагирхоштa юкъe шорa яр-жай «Пятилеткина — кхьоначар хьинаре кхьахьеган, гевзад, мо-даларaш лакар» ахаш тIахьехам а болаш йола комсомольски ях. Инициатива йолаш бола болхлоша дIайолаьй «Пхе ден задани — дукхаьь дийнахь» аха Грозненски ремонтно - механически завода, «ХIаний ахом ца бешн хьтрмат ца деши цкьаккха ди ма хилда» аха В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода кхьонача болхлой, «Пятилетка — дукх шера» аха Шелковской района «Червленский» колхозерча жаIун Ямалов Ризвана комсомольско - кагирхой бригада, «Хьалхалаттачун рубеж ерригача коллектива рубеж» аха Гудермесски ... дукхий кхьайола ...

Коммунизм хьалъяра, кагирхошта лу идейни кхетам тоабара даькъе комсомольски организацей лоархIам лакхбара башха ... дIаэттай «КПСС XXIV съезда решенеш кхочашъергда!» яха Ерригсоюзни Ленински зачет. 100 эзар сов гIа кагийча нахех мехкарашех, цу даькъе 80 эзар болча ВЛКСМ членашa общественно - политически аттестаци яьцай, дика кхоачашъяй «Коммунизме вахa Iомалу» яха хIаране комплексни кхьаш.

10 эзар сов гIа кагийча нахеи мехкарашеи хьинаре кхьахьег 600 комсомольско - кагирхой коллективо. Ленинеи зачета отличникаш хилаб. 5 эзар гIаргIача дагийча нахехи мехкарехи, ер шера задании хинаи хьалха кхоачашъ-вах рапорташ денад цар.

Социалистически яхье Iоараболингеш ... Н. Алпе-кова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача, «Элеитоприбор» заводий, Гудермеса района «Октября 40 шу» яхача колхоза, «Грозненский шурий» совхоза, Ведана районерча Орджоникидзе цIерагIча колхоза, Назрановча мехка завода, «Горскнефть» НГДУ, медицински училища, кхийола комсомольски организацеш.

Нохч - ГIалгIайчоа автономе 50 шу дизара сийна завода кагирхой социалистически яхь йолаьй В. И. Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача завода № 8—6 йолча комсомольски группо. Йоккха йоалача цу кхьхьегама коллектива закон — седханарчул дикагIа тахани кхоанен болх бар. Цудухьа хьинареча кхьахьеганца чIоагIду цар шоай деккхараш: Iубенна заводе хьалхара моттиг лелаю установка.

РЕСПУБЛИКА комсомолой хьинаре гIулакх а хинна дIаэттад бейнга кагирхой Iилма -технически прогресс баьхан долаш, хIанзара Iилмеи техникеи Iилман лараш тIа кхьахьегам вIаштIехьбаккхара методаш Iомаю духьа лоаттабеча кхьовсам бейнга кагирхой ...

Предприятешка ... кагирхой технически творчества хьеларан. Царна юкъе ... лоаш 30 эзар кхьонача рационализаторашеи изобретателашеи. ... комсомольцаша 100 эзар сов гIа рационализаторски предложени ... яха экономически эффект 2 миллион сом а йолаш.

«Алтуринский» совхозерча комсомольцаша механика Хамидов Мухарбек слесара Хасиев Вахайн мальхера 5 предложени юкъейихьай производствана, 3 эзар сов гIча сома мальха я Грозненски района № 2 йолча совхозерча кхьонача рационализаторша енача предложенеш хиннa ... экономически эффект.

Республике шера ... дахьа лоацаш 20 эзар сов гIа кхьона производственних а волаш йола профессиональни говзала конкурсаш. Коммунистически кхьхьегамеи хьалхалаттача опытеи школашка разрядаш лакхъяьй 6.000 сов гIча кагийча нахей мехкарашa, смежни (шолха) профессеш Iеьнаьй 4.000 саго.

ВЛКСМ ЦК-ас бьлча тIахьехамагIа дIа а баха, комсомольски гIишлошка — Камски автомобильни заводе, постсельмаше, Томски, Белгородски областашка толана кхьахьегаш ба вай республикера 600 эIамига сагa йоIи.

ХьалдагIен хьалхашка латта декхараш кхоачашдара тIаберзаб ба бели идейно - политически болх. Цар кхьаст - кхьаста тепкалъю кагирхой тайп-тайпара категореш, ма дарра чулоац цар хьашташ, дIадехараш, дегардараш, пайда ... балха керда формех. Укх шера политически, экономически, общеобразовательни дешара ... болча кагирхоех 97 эзар сагa.

«Советски Социалистически Республикий Союз хьаяь 50 шу дизара кийчо яраь» йола КПСС ЦК сопаш кхоачаш а баш, комсомольски организацеша ... ... тоабу кагийча нахь ... ... интернационально кхетам балара беш бола болх. ЧIоагIача доттагIаш кхоэтай Грозни, Назрань - Юрта, Ведана, Назрань, Гудермеса промышленни предприятей, колхозий, совхозий комсомольски организацеш ... йолча Дагестана, Чечий - Балкхарой, Кхьалбаседа ХIирий комсомольски организацешa. Дукхача кхьамех латтача комсомольско - кагирхой коллективашта юкъе лелаеча социалистически ... балха опыт дIа-хоха ийро, ... пхьана фестивалаши спортивни яхьаши ... ... ду цар кагирхошта коммунистически кхетам ... хховаце. Республикера эзараш кагий нахи мехкарий ба советски халкъа революционни, тIема, кхьахьегама сийлен моттигашка гIолла еча походашка дакъа лоцаш.

Вай Даьхен истори керда турпал фаьлгаш ... турпалий йийрем ... сийлен мухаш яхаь Iац походашка дакъа лоацарех.

ХIара эзамига сагa кхьастa а мукъача денашка, художественни, Iилман, технически творчества юкъе, общественни деналашка, Iаламахошка, кхьахьегама турпалашка, литературни искусства деятелашца вIашагIкхетача дакъа лаца, сакъердамча книжка хьаькъальа кхьансебала дог оттаргдола гIулакх да гIеет комсомола комитеташ.

ИнцургIоацаш кагирхошта дог ду ... «Тоале са республика!» аха, СССР хьаьяь Нохч - ГIалгIайчен автономен 50 шу дизара ... хьалхе телевизионни фестиваль. Фестивале дакъа ... художественни самодеятельноста 2.900 коллективерча 40 эзар эIамигача сагом йоIои.

СалоIкха вIаштIехьхаьнкха беш бола болх лоархIамегIа ба кIайъ «Малхоаш тIехьалара» ал ... кхоалтабу кхьовсаш чIоагIбора чакхдаха деача гIулакхий ... КПСС ЦК соцам кхоачашбара тIаерзаяь цIенхаштта мероприятеш чакхъяха езаш, вай идеологеа, морала, уйлашта, эвилаштa хийра долча хIамашта духьалор гIоьнкхон ... чIоагIIа дезаш комсомол йолча хана.

ХIана советски кагирхой Ерригсоюзни фестиваль чакхйоалаш латт комсомольски организацешка.

Дукха хь йоацаш Ленински районе кагирхой доклаш цIей хилар «Пхийтта республика — чIоагIIа да цар доттагIал. Советски Союзо кхотIийна уж бIаьшерашца» яхаш. ХIара цу тайпара ... хIара районо чакхдорга.

Тахан кхоалоагIаогдаш кагирхой ... советски общества ... хинна дIаэттача комсомола ... ... Парте деча кулгалдаца керда кхаьаш корадоагIа комсомола, ший гIулакхашка керда толамаш дахара йола тайпента лоархI но цунаш. Вай парте чIоагIа резерви тешаме гIончех хулга — из да Ленински комсомола кертера лерзIаб.

М. БУЗУРТАНОВ,
ВЛКСМ Нохч - ГIалгIай обкома хьалхара секретарь.

АЛАН ШЕРАШ

КОММУНИСТИЧЕСКИ парте истореца, сийлахь - боккхача Ленина хадоргхоанал юзаения а комсомол. Классова кхьовсама чакхт дIайолайтам парте мийна гонахьа чIоагIбора кагирхой.

Сергей Миронович Кирова гражданеки тIом лагаухам ялла: «Долчча тайпара дие деза, ... кхоаден латт Iема ... болъшерачайн а кхьегаш хьежар цу хана комсомоле бух хилача турпалашка».

Советски Iаьдал чIоагIдечача хьалхарча денашка дена комсомольски организацеш вIашагIIохкара моттигерча партийни организацеша шерра кхьосам боаважабо Грозне, ГIалгIайчен, Нохчийчен, Сунжа кагирхошта юкъе.

1920 шера кхьоача низ болча кулгаш. Кхьаьпча промышленно бола машинаш буал, мехкдаьтта чакхдоача заводаш юхаметтатташ, Кердача промышленна ... ... дукхагIа доагар далара. Субботникаши ... комсомол, ... дахьа ... дIадоатан.

Мехкъ шера ... Нохч - ГIалгIайчен хьалхарча комсомольцашта Владимир Ильич Ленина РКСМ III съезда дакъа кхьахьлаш.

1920 ШУ

Апрель — Кхьалерча промышленни хьалхара комсомольски ячейкаш хьалйлар.

20 мае — Кхьалерча промышленни хилар комсомольски организацеш хьалхара собрани ... комитет ...

... районе ... гIоьлар комсомольски ячейка.

24 мае — Грозне ... ... комсомола городской организаци.

15 июне — Терски комсомола 1-гIа съезд хилар. Съезде РКСМ областной комитет вIашагIъхьалар.

Августе — Назрани округе комсомольски организаци хьыхилар. Пхьилеъгоингийн Экажевоингийн юрташка, Яндаре, кхьача юрташка вIашагIIохкар комсомольски ячейкаш.

27 августе — Назрани округе комсомола 1-гIа окружной съезд хилар.

ГIалгIайчоахь комсомольски организацеи вIашагIIоллаш уж чIоагIъяна хьалхаре дакъа лоацад хьалхарча комсомольцаша Эсмурзиев Эсмарзас, Солтанадов Махмада, Ханиев Исрапила, Алорсен Аслангерия н. кх. д.

Августе — ЧОН-а мугIарашка тIема кийчо яь Грознера 80 комсомолец РКСМ ЦК тIаьхьенаш Малкбеолон тIом тIа балар Советски мехк кIайголмех лорабе.

10 сентябре — коммунистически кагирхой Союза ... 1-гIа Кавказски краевой съезд хилар. Делегаташта юкъе бар Нохч - ГIалгIайчен ...

5 июне — Нохчийча округе РКСМ окружной организаци вIашагIтелаай. Нохчийча комсомольски ячейкаш вIашагIйоккхаш хинаб Елисеев Тимофей, вежарий Казалиевгар Халати Саина, Шеслов Владимир, Мидаев Даша, кхьберац.

1921 шу чакхдоалаш — РКСМ 1-гIа Нохчийчен окружной конференци хилар. Цо С. Казалиев, Д. Мидаев, О. Альтемиров, Т. Елисеев, В. Шевцов, А. Шаллаев, Д. Янхотов чубоагIаш окружной комитет хержар.

1921 шера — Нохчийче комсомольски ячейкаш вIашагIIоллара гражданеки комсомольций инициативах Елисеев Тимофей, Багранцев Иван, Казалиевгар Саида Халати чубоагIаш Орсбоера вIашагIIоллалар.

КХЬОНАЧАР ХЬАЛЛАЬЦА ГIУЛАКХ

КПСС XXIV съезд ... ... Сунженски района дикагIа ... а ... ... цергара дукхагIа ... а бакъ тIа районе.

Цу тайпара нака яле тайп-тайпара гIулакхаш дена кхьалхагIа 297 кагирхо ва Сунженски районе. Царех 98 комсомолец ва. Района райбыткомбинатан бола беш болча цу кагирхоех 18 сага коммунистически кхьахьегама ударник ва цIи лоаеш ва, кIаьта вокхар ва цIи лоаеш кхьовсам лоаттабу.

Кхьаьстта дика кхьахьегаш ва царна юкъера 7 комсомолец. Коммунистически кхьахьегама ударник яха сийлен цIи лоаеш «Мебель» яхача эше комсомольско-кагирхой коллектива а ва. Балх дика бу, ... заделаца а Iемарва а ба продавецаш Гайтукаева Iаликан, Хамзоева Зина, Дзангиева Тася, Хамзоева Альмед.

Иштта дика кхьахьегаш я кеманаговен пошивечни цехерен комсомольцаш Колоева Лейла, Кишиева Катя, Шамиева Надя, кхьберам юкъе боле комсомольско-кагирхой коллективаш а. Райунивермага кьалла латтарех ба комсомольцаш Исаева ПатIимат, Шамхоева Лейла, Белоева Вера. СССР 50 шу дизара кетель комсомольски яхье кхьиара вайта дIайолае болъо зиккара кхьовсам лоаттабеча цар массаьа шоечаьа товараш доллара план, ... дика гIулакх да а кьоп.

Найсен сакъердамен вIашгIаьбаьккхаб районо райбыткомбината комсомольски организацей бола. Хьаннал зул комсомольски собранеши комитета заседанеши. Цига цар дувц производственни культурно-массови болх тоабара дахьаш. Района комсомольски организацеш укх шера воккI бетта комсомоле 14 саг дIайнцав.

Района райбыткомбинатан кхьахьегама бесарле лаьмъялар цхьадолча деьте тIийша де «Комсомольски прожекторо» цахаддаш тIахьожан лоаттабарах. Района цо веча рейдагIа тIехь изоачамбоцараш гучадехьлар. Масала, Орджоникидзевская яхача станицерча столовеи ла йоацаше ... корта бокхъу малараш малер, чам болаш кийчадацар даар, санитарни боккхана телхайора. Уж кхоачамбоацараш дIадоаьзийтар района кулгалхошна.

Бакъе нака гIулакхаш дош йола бIарча коллективаш а кIерa кхьаст-кхьаста бахлой а ба кхьегача пятилетка хьалла латтар яшо цIи зиккара социалистически яхье бахьана кхьахьегаш.

Юкъера школа чакхъьаккха кагий нах мехкарий производственни дIачIоагIбора Орджоникидзевская яхана станицерча № 1 йолча школана шефство лелаю района райбыткомбинатан коллективаша. Нака шоа гIулакхаш дечар профессеш дIайовзийтара, из взаимийтара радиопередачаш ю, района газета тIа кепа цу профессех дикагIболча болхлой комсомольцийн выступленешта.

ВЛКСМ района комитето 1972 шера нака гIулакх дечача тайп - тайпарча моттигашка балха ваккхийтав 24 эIамига саги йоIи. Юкъера образовани йола 20 саг сайрийнарча кагирхой школашка деша хьажабаьб.

И. ДЖАНТИМИРОВ,
ВЛКСМ Сунженски районан организаций заведующий.

Грозненски швейно-производственни объединени ... ... социалистически яхье кхьовса латтачарех ба Ковалева Антонина Ильинична парте латтача ... ... тегача шоллагIче цера хIамаш тегараш. Цо хIара сов гIа за а цар хьалтулача бетта чакха беракьаш тега. Царна юкъе кхьонаре кхьахьегарча белгальдаь а шве-мотористка Булкина Татьяна.

ХIара смени гIо нормаш кхьачара кхоачашъеш ба 125—130 процент кхоачашъеш ю.

СУРТА ТIА: шве-мотористка Т. Булкина хIамаш тегаш я.

И. ПЛИЕВА сурт.

ТIах дийна, дешал долаш йоI я Грозненски района № 3 йолча «Плодоовощеводческий» совхозера комсомольски вожак Гайтукаева Тамара.

Шо аппаратчица кхьахьегаш йолча совхоза консервни цехе бартбола комсомольски группа вIашагIтакхай цо. Сулейманова Совдат, Далаева Курпат, Хажиева Альбика, кхьберац хьинар доаа производственникаш дилараа сов гIа дика общественни ... а ба.

Тамарайна цхьана «Комсомольски прожектора» рейдаш чакхйоах цар, тIахьожаш лоаттабу деша за йола бераш ... дешa ... ... довзийт наха.

— Геттара дика кагирхой коллектив вIашагIкхийттай тха, — яхаш дувц консервни цеха заведующе А. С. Вовченкос.

Районсовета депутат, КПСС членаллa кандидат йолча Гайтукаева шой ... ... правительствам документех кхьаямьъл ... ю корайо.

СУРТА ТIА: комсомольцашца беседа еш я Гайтукаева Тамара.

Л. РУДСКЕ текст и сурт.

ЗАВОДА КОЛЛЕКТИВА ДЕЗАЛЕ...

Завода кеанaIаргара установка йолча кхачаьлла парна хьехархIар Айсанов Юрий Умарович.

— Шун латтув бьиний. — йоадар цо кагийча наха — заводе эгара дикагIайолча установе кхьахьегарга оаш, мехкдаьтта чакхдоакхара ерригa процесс йовзаргья шоана.

Техучилища мастера Бурцев Анатолеиа, Кузнецов Виктора № 8 йолча установка начальникор. Айсанов дIаховзийтача хана лоаттa ... царга:

— Декке дергаш шо, барт тайна коллектива я аххар яр.

Царий дукхальена кхалсаг установка начальникага йист хьлар:

— Са смене хрвдьжабаьбий ераш болх бе?

— Хьога дIабала безаргба-ах ераш, Валентина Афанасьевни, хьона яз ишта лоаш хилча — жоп делар цо. — Хьалхарча дийнахь технологаш дIабовзийта аккхоиа. Машинаш а оборудовании а ишта болх беш, малагIа технологически процесс чакхйоаккхаш а дIахьовха.

Эггара хьалха кхьахьегама вахьте лаьтта цIабайдача кагийча наха юхадагаухар цу дийнахьа мел хиннар.

Шоай дезалцара вах сания тIаьйцар уж. Царна сенах ховра Ленина цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоаккхача завода № 8 йолча установка хургалой шоаш болча практиканташ училищача училищца айхха бувзам лоаттабеш а шоаш долча болх бе хьавойтар хьалхе мала хьоаш Iаьдал долаш а болга. Цул совгIа цар сахкензар установка начальнико кабинете ши смена хувцалуча хана хиннача кхьамахьлаг а.

Цига Юрий Умаровича белгалдаьккхар практикантий болх скользящи графикагIа вIаштIехьбоаккхаргба вай, аьнна.

— Хьалхарча бетта Валентина Афанасьевнайца Юкноца кхьахьегаш хургба, шоллагIча бетта — воккхагIволча оператора Алейников Алексей Николаевичаца, кхоалагIча бетта — Бабенко Петрова, — аьнна чIоагIдеш установка начальника. — Шоеш дIадувзар опыт болаш ва, цхьаиве ца кхьидар воилло тIатоддарга. Цо кхьоча оаьза хиннабаа вожаш.

...Бурцев Анатолеи Кузнецов Викторов практике шоай дега ца хиннача тайпара сица чакхъбелар. ХIара дийнахь цкьацца керда долзар кхьоначарна. ХIаьта коллективаца юхьанца дена хиннa дIатарбеннача цар балха говзал дегарa дега лаьхлуш йоагIар. Из бахьан долаш бутт баннaчул тIехьагIа оператори гIоечий бе аьнна приказ техар установка начальника.

Технологи балха дехкаш, царна дегалаттараш дикагIа довзa. БоккхагIчар сания мошта тIадиала эIамига а доккха а гIулакх бехктоккхам мел ца болийташ кхоачайдe гIертар кагий нах. Бераш сания лоадамбоацача гIулакхашта дIа-лха а леккаш делабахар уж уьлаа, уж моллагIа кхоанола саг сания лоархIеб. ... ... болхлой я. Цудухьа цох доккха дош бола кхьона болхлой шаа дIайой коллектива ведерна. Цун толамаш а балха дукхалъуатта халоняш а шоай дукхад-шоаьх дола гIулакх сания лоархIаб нар.

— Кура ма доаллалаш — аьнна царга дезаме Юкно Валентина Афанасьевнас, балха ах шера ... юкъаш, ... Виктори Анатолийни бахтгбахьаха.

Шоаш балха оттаче цеха комсомольцашка тесса доттагIал чIоагIдеш хьабоагIа кхьонабераш. Цар чакхйоакхача мероприятешта цIаккха юстара гIертаа уж. Субботникашка, тиша аьлчл гулаеча, кхьдола гIулакхаш чакхдоакхача шера дакъа лоацаш ба.

Сентябре еррагIча завода коллектива дIабайзар Виктори Анатолийн. Кхьонабераш болхлой ... ... собрание массане безам тIаозаш дувцав завода болхлой сийлен традицеш, ... Геттара гIабайзар уж доклада ... хестаеш Юхно Валентина Афанасьевнай цIи лаьккхача. Цул тIехьагIа дика бола бацца уж ... доклада тIа дьоа а ... книжкай библиотечка душ белгалбаьхар уж завода ерригача коллективо хьалхашка. Цул ... дегагIоале шоай вахаре хинна дагадаргIац цорна.

ХIанз Советски Эскаре гIулакх де баха хиннав ба Бурцев Анатолийн Кузнецов Викторн. Заводчаьлаш шек бац цига тешаме шоай декхар кхоачашдаь уж шоай коллектива кхьахьега юхабоагIаргхилавах.

Е. ГРУДИНИН.

Бурувдеттараш

Сийлен гIулакхашца вакьабоагIа комсомола Денна Старогрозненски буруь тохара управленера кагирхой.

Укх шера октябрь бетта Старогрозненски бурувдеттараш эккхарийна бар 3 бIаь метр бурув тоха. 18 октябре цу декхарех лоархIа а баь, цу бетта 22 дийнахь 3768 метрга дIаккхоачадир цар теха буруь. Планал сов гIа 768 метр хул ва.

— Бутт чакхбалале из цифра кхоаза лакхъе лоркI бахa, — йоах буруь тохара балхий управлене центральни инженерно-диспетчерски служба начальника Моргосов Лев Джавадовича.

Из толам боаккхача кIезига даьхе лаьцадац коммунист Кротов Георгий Степанович керте латтача комсомольско - кагирхой бригадa.

Сунженски ... ... де да чакхбаьна бола тIо ниех. Цхьан чукхийттача моттиге удл № 703 йола 4950 метр кIоарга буруь тоха дезаш йола буровой. Цига ствол оттаеш я Г. Кротова кулгалду комсомольско - кагирхой бригада.

—Тхона кхьалхар хиннача вахта бархI сахьата 145 метр буруь техад, е планагIа тоха дезаш, хинначул 45 метр сов гIа, — дувц цо, Кротова. — Царал тIехьа тхо а дусергдац.

Цкачоча эIамигача буровой цIалга цу письменни истола дIатIахайна вагIа буровой начальник. ТIехьарча смена балха итогаш еш ва из. Рапорт буровой книжка тIа дIатIаяздир цо.

Миштад бурувдеттарий гIулакхаш? — аьнна из даьча хаттара жоп лалара лоаллаьарча вIагIа ... ... де со. Укхаза ... ... хьалтеха йоаллар буровой схема, цул коммуникацеш, балха графикаш, геолого - технически нарядаш тIайола схемаш.

— Хьалхьажал укхазаьа. Пятилетка шоллагIча шера 3100 метр буруь тоха зашав еннар тхона. Оаха 50 метр сов гIа тоха лаьохIар. ХIаьта тахханарча денга кхоачаш тха тоха вIаштIехьбаьвинар 2145 метр я. Цул совгIа № 61 йола Хаьн-Корт яха лаьхорча мела тIара скважина дIаенна эксплуатаце, хIаьта август бетта мара тха укхаза кьадаьхка ца хилар теркалдича, — дувц дIахо цо. Кротова, — тхоашта еннa план а социалистически декхар а СССР хьаяь 50 шу дузаш кхоачашдергда оаьа.

Октябрь бетта декхар хьаьа алазес кхоачашдеш хьабоагIа цу бригада членаш.

Буруь сихагIа тохар баьхьан долаш, ... октябре 22 дийнахь пачхалхьалхенна 44 эзар сом кхоаба бурувдеттарашa.

Хьинар долаш, кхьахьегаш а шоайла а дукха безаш нах ба бригадера бараш. ДукхагIча дакхе кагирхой ба уж. Сменни мастер комсомолец Щербаков Владимир 1947 шера ваь. БархI класс чакхъяьккхачул тIехьагIа мехкдаьтта техникуме а ваха 1967 шера цига дийша воал из. Из керте латтача смене дукха бац нах, воррага — 6 саг. Дале а царна хIаранена задани яла, уж балха боагIача тайпара дIахоа иийсбе а из безий. Цул совгIа бригадa профорг а ва Владимир.

Кхаьташ даьтта Iочудалла бурув. Цунга кьоаш ва Захаров Александр. Буровой лебедкица балхаш деран духхагIча даькъе ха аха, опыт йола болхлой хулалаь ... ... хIинаш латт моттиг ... со Саша. Бакъда со гIаьт ... сменни журнала тIа А. Захаров бурувдеттар ва эьанa дIалазавар. Цул смена чакхъаьлча 14,5 метр кхи а ... бурув. Ерригача бригадо дийнахь буса планагIа тоха дезаш хиннчул 4,5 метр дукхагIа дар из.

Захаров Иван Степанович — Старогрозненски АТК тракторист, Александра да ва. Школе деша вагIача хана шолг-нагахьа шийна балха ахувлар во Саша. ХIаьта кIаьнк хIинa зуан а дас бeча балхаца хьашт долаш а вар. Цудухьа школа чакхъяьккха техникуме ваха ха хьатIаеттача мехкдаьттаи газовии смежинаешта бурув тохача факультете деша эттар из. Из ... ... бурвой мастерана балхa вера.

Хьалхагахьа вай КПСС членала кандидат йола Макаров Анатолий. Цун дарь да бурувтохаш хинна, да республика вIа деза бурувдеттар ва. ХIаьта Анатолех инженер хургва — Грозненски мехкдаьтта института IV курса студент ва из. Тайп - тайпарча школашка, техникумашка, дешаш ба комсомольцаш Щерков Михаил, Федюнкин Александр, Иванов Владимир, Сова Александр, кхьберац. Дукха за боаккхаш хиннa комсомольцаш хIанз КПСС членаш ба. Царех ба масала, даьттан чакха теха сменни мастераш Мугаев Iадлан, Ивахненко Геннадий, кхьберац.

Иштта, опыт йола боаккхагIбараш а кагирхой а цхьана вахте латт тахан мошта хьалхашкара декхараш дизза кхоачашде гIертеш.

А. ТИЩЕНКО,
тха штатни воаца корреспондент.

«СЕРДАЛО»

2-гIа оагI, 28 октябрь, 1972 шу.

Нохч-ГIалгIайчен автономе 50 шу дизарга

ГIИШЛОШЪЕРИЙ СИЙЛЕН ДЕКХАР

Шерагера шу массаза доал дукхагIа хул вай республика хьалкъа боахамга дIайохийтача капиталовложенеш боарам. Дукхьал укх шера 1971 шерашта кийсIача 16 миллион сом дукхагIа хилар капитальни вложенеш, ерригаш 277 миллион сом я. Укх шера 9 бетта дийд 90,5 миллион сома мехьа гIишлой — монтажни болхаш, сехка цу хана кхинача 13 процент дукхагIа хул уж.

СССР хьалха Нохч-ГIалгIайчен автономни кхайкхача 50 шу дизара сийна йх а лоаца, гIишлошъеча организацей дукхача коллективаша болх бу капитальни гIишлош хьалъяра эффективность лекхъяра тIедьа, паччахьалкхен средствий кхоIо, къахьегама оцсаеле лакхъю, толаша кхоачашъю планаш. 39 организаце хаваал хьалха кхоачашйо подрядни балхий 9 бетта задание, планал совгIа 9,7 миллион сома мехка гIишлой — монтажни балхаш е дир.

БIарчча хьийцача республико кхоачашдаь подрядни балхаш дIадахача шераца кийсIача 9 процент дукхагIа хилар. Дика йоккхакаш тоа йхь хилотаI ... лаьи кхоачашъеча «Чечингесльстрой» треста коллективо (упр. кон. Исмаилов, керт. инженер кон. Сати — Алжиев). Бокхха пайда баьб цо. Цу коллектива массехказа еккай РСФСР гIишлошъяра министерства, СССР Министрий Совета, ВЦСПС шарара кхфа тела ЦIе байракх.

«Чечингсельстрой» треста дика болх бар бахьанах цаI да балхлоата къахьегара дика хьалеш хьадара йовхо еш хилар. Цига хьалду болхлошта чубаха цIенош, салаIаре база я, дукхагIйола гIишлош бытовой помещенеш чу йолаш я, уж хьоадаме дика е лелаю.

Хий декхаш толаь лаьтташ эксплуатаце дIадалара план лерадаа тIехкхоачашъяьй «Чечингушводстрой» гIишлошъеча управление (нач. кон. Дьяченко, керт. инженер кон. Тужиков), хий дилла 1066 гектар, шеьдаь толаь 3419 гектар лаьтта дIаленнад цо, 6,0 эзар гектар хуаеча хий дахкача лаьттана реконструкции хьй.

Дикка тоабаб ший болх «Чечингазстрой» тресто (упр. кон. Экажев, керт. инженер кон. Лемаков). Цо хадданза кхоачашъю планови заданеш. Дукхача шерийна дика болх бол хьайоагIа № 7 йолча треста монтажни управлене коллектива. Цуо дика шIи Нохч-ГIалгIайчене кхоа ха ... мехка доагхIамерча гIишлошца а доадела дехьа е кхаяй.

Нохч-ГIалгIай гIишлошъеча управлене (нач. кон. Чудаков, керт. инженер кон. Воронович) 9 бетта эксплуатаце дIаеннай дукха производственни культурно — бытовой объектий. Эксплуатаце дIаеннай Асланбек Шерипова цIерагIча Грозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводера карбамидий депарафинизаце установка, промышленни канализаце комплекса очистни сооружение, МагIалбикера мехка завод, Микрорайонера торгови центр, Иванова городокера тика.

9 бетта гIишлошъеча организацеша ерригаш а 72,5 миллион сома мехка объектий эксплуатаце дIаеннай.

ХIаьта а 9 бетта гIишлошъеча итогаш ясала я. Хьахийца дикка капитальни вложенеш республике 78 процент ... карьерзаньиц, гIишлошта монтаж еча — 69 процент. 9 бетта план кхоачашъяьяза 40 организаце, 10,0 миллион сома мехка балхаш дIа ца ... а дитар. ХIанза тIехьа ледара лех республикана боккха доворхIам бола производственни, юртбоахама, коммунальни, культурни объекташ хьалъяра балхаш. ЧIоагIа тIехьадисад нах чубаха цIенош, школаш, деша даха ха Йоацаза берий учрежденеш хьалъелга.

Дукхача гIишлошъеча организацеша болх бо бара керттера бахьанаш да паччахьалкхен дисциплина телхаелга, къахьегам вIаштIехьбаккхара боарам лоад хилар, йолаш йолча къахьегамей материальнo — технически ресурсех геттара во пайда эцаш хилар, социалистически йхьа боагIаш болаш мах ца бар.

Цхьайолча партийни профсоюзни организацей кулгалкоша шоашта тIалкхалоча гIулакха шоаш бехктохаме хилара уала иц, гIишлош еча болхлошта хила доагIа бытовой хьалаш хьадаш, рузкъан кхомбара тIехьара къоасам ледара лоаттабу, хIара болхлочун уала общественни рузкъа кхомбеш лелабара тIаяхийтаи, болха тIа бере ю, доал ца леш дIаухийт материальни ахчани ресурсаш.

Дукха кхоачамбоацараш да Нохч-ГIалгIай гIишлошъяра управлене УПТК (кон. Назаров), «Чечингесльстрой» треста (кон. Зибарев), снабженчески организацей, снабженеи сбытеи управлене (кон. Гайсумов) кхиэчаш бахаш тIа.

ГIишлошъеча организацешка геттара ледара лел баьза дикагIйола опыт — московски бригадера кон. Злобина кийча йола объекташ эксплуатаце дIаяьзоа опыт, юкъехьолга. Цу методагIа болх беш йолча бригадай (ий. Хаджиева, Черепкина бригадаш) управленей кулгалхоша йоагIаш бола терко яц, доагIаш дола новкъостал дац.

ГIишлош хьалъеара чIоагIа юхаув моттигера гIишлош а материалаш а цо тоьаш хиларь. ХIарта гIишлошъю материалаш хьеча управление (нач. Муртаев, керт. инженер кон. Маймин) де доагIа гIулакхаш дац кирпишкаш дукхагIа арахецара. Йолаш йолча мощностей 75—80 процент мара пайда эцац. Дукхача шерашка тIехьатетташ да Назрасерча № 1 йолча гIишлош материалий комбината, Гудермеси, Старопромысловски кирпишкий заводашта реконструкции елга.

Уж лоткхьа дийца кхоачамбоацараш бахьан долаш дукхагIа хиннай хьалъяь яланза йола гIишлош. Иштта бехктохаме ба дукха бола заказчикаш, цар шоай хиннахьа хилийтац гIишлошта документаца, оборудовани, финансирования яц, площадкаш мукъайоахилга юхаяз, во тIахьожам лоаттабу проектни документаце дикалга хьожача, хIезига йоакхо ю гIишлош инженерни коммуникацешца IалашъярI.

ДоагIача тайпара кийслаш йистенъяьа объекташ эксплуатаце хьащара.

Шу чакхдалалца йолча хана эксплуатаце дIадала дезаш 95 эзар квадратни метр худа нах чубаха цIенош, 1170 моттиг йола деша даха ха йоацача берей учрежденеш, 418 моттиг йола шийъарча дешара школаш я, болх бе йолаяйта беа Старогрозненскера Элдарово мехкдаьтта доаллачарей тIоаха лавлени ю системаш, Грозненски газ чакхйоаккхача завода хьалхара оргIа, Грозненски Новогрозненски мехкдаьтта чакхдоахача заводашкара канализацешки хий юха цудерзадеш йола системаш, «Красный молот» заводе Фонтанни арматура цехий блок, Заланчески тьагIара завод. Грозненски района Ленина цIерагIча Шелковски района «Путь к коммунизму» яхача колхозашкара хьаахар кхоабача комплексий теплицаш, Шелковски, Наурски, Гудермеси районашкеча хий дехкача системай сооружение.

Уж декхараш кхоачашдара гIишлошхой коллективаше ерриге материальнo — технически болхлойн ресурсаш тIаххийта еза пусковой объекташта, болх бе йолалийта еза ерриге резерваш, цуш а яхь а сменагIа болх белга вIаштIехьлакхха деза.

Парте горкомаш, райкомаш, цкхьенцара партийни, профсоюзни, комсомольски организацеш декхарийла я болх бе йоалийта еза объекташ хьалъяь яхарк хIара дийна тIахьожам лоаттаба, СССР хьалха Нохч-ГIалгIайчен автономни кхайкхача 50 шу дизара сийна тIанйца дийхараш кхоачашдоа беррига низ тIабахийта.

Р. ГОЙГОВ,
КПСС Нохч-ГIалгIай обкома гIишлошъяра отдела заведующи.

ДИКА IАНГАРА ДАХА ХЬАЙБАШ

СССР-ех Нохч-ГIалгIайчен автономни 50 шу дизара ма доагIара пакъадахара шерра социалистически яхь лаьржай республика боахамашка. Iалама халонаш да йийзалле к цхьадолча боахамий хьайбаш леладераш белгтала тоаламаш дахьад.

Шелковской, Наурски, Ведана районий боахамаша кхоачашъяьй хьайбай продукташ яхарей паччахьалкхенга йохкарех кийс бетта план. Сеахка укх ханаца кийсдича дулх — 19 процент, шура — 43 процент, фуаш — 27 процент дукхагIа дехкад Ведана района боахамаша. ХIаьта Шелковской районе дулх — 13 процент, шура — 4 процент, фуаш — 19 процент дукхагIа дохкад паччахьалкхенга.

Цхьабакъда, цхьайолча районаша дулх, шура, ахьйола юртбоахама продукташ яхарей паччахьалкхенга йохкарех кийс бетта план кхоачашъяьи. Иштта хьал эттадоллаше а балха тIа кийслуш дола кхоачамбоацараш дIа а даьза дIахо гIулакхаш тоайра хийра сIама дац дукхача боахамий кулгалхоша.

Къаьстта во лел хьайбай продукташ яхарей йохкарей гIулакхаш Сунженски, МагIалбика районий колхозашка. Цу районий боахагIа дулх, шура, тха, фуаш доакхара кийс бетта план кхоачаш ца ен йисай юрта боахама министерство. Дукхьал Сунженски района колхозаша Даьхенга дIахьачийтакаш 1000 тонн дулх, 3513 тонн шура, 300 эзар фуъ. Тахкача гучадаьннад паччахьалкхен план кхоачйи ца яра хьайбий лелдераш бехкаболла йиш йоацаш белга. Болх во вIаштIехьбаларкхиб, социалистически яхь лелалац цига, торонех резерваех баьза пайда эцац, хьайбаш лерттIа Iунал дац, дог лазаш лелалац боахам дIахо дегIабоалабара гIулакх, йоха а къахьегамин производственни дисциплина. Цунга хьежжа лел болх а.

Республика колхозий хьайбаш лелаадераш Iай доахан чуоттадаь кхаба кийчлуш ба. Укх шера 124 эзар тонн йол Iалайъа езаш яр. Цхьабакъда, ерригa а кийтъяьр 77,8 эзар тонн мара яц е вшачох 63 процент. ШананагIа 82,9 эзар тонн дезача 67,9 эзар тонн кийчдаьд ча е ашачох 82 процент. Иштта 324,5 эзар тонн кийчъа езаш яр силос е. ХIаьта ерригa а кийчъяьр 184 эзар тонн мара яц е ашачох 56 процент. Цхьабакъда, витаминни баьца хьоар даккхара план тIехкхоачашъяьй колхозаша. План 4906 тонн йолча кийчдаьд 5112 тонн хьоар. ШанагIа 22600 тонн мара ца езача хьалтагIа еллай 36132 тонн селах е ашачул 60 процент дукхагIа.

ДIадаха Iа вай моллa ца хулача тайпара шийлон ахка йоачаш боацаш декъал хилар чIоагIа IетакъарI юртбоахама культураша, йоакхий халонаш ца кийчар хьайбаш лелдерий. Ялата лаьрхIа хьамкIаш дукхагIа дIайийнабоалаш а соахкарчул 43,4 эзар тонн кIезигагIа ялат чудера колхозий кхашкара. ДIаде кийчду фу Iалашдаь паччахьалкхен план кхоачашъяьи лаьча хьайбаш кхабара гIулакха эхедиса ялат 37,3 эзар тонн мара яц. Дерригa а ашачох 43 процент мара хилац иа.

Из доакъар тоьаргдоацилга хоиш бола боахамий специалисташ, хьайбаш лелдераш доакъар дукхагIа IалашIдара ерригача торонех дикагIа пайда ийбе, ворда резерваш леха баьлий. Масала, ялата хьажкIаш чуэцача хана гIаламех пайда ийцаб. Иштта доакъара лаьрхIа 5 эзар тонн совгIа шекара свекла лердаш, 5 эзар тонн гидуаргий отходаш кийчъе лаьрхIад. Цул совгIа коммеех сом хьаIайдачул тIехьагIа юкахъаьстача отходий 3 эзар тонн доакъара кхоргъа. Лоамашка мангалашца йол хьовхаш а хIана а тIехь.

Iай доахам чусоцадаьчул тIехьагIа доакъара лерттIа учет лелаяра, кхомбара, доакъар кIезигагIа а дехкаш доахангара хьайоаккхаш йола шура кIезига кийтара хIанзе в терко е еза республика колхозий специалисташа, хьайбаш лелдераша.

Iалашъаь йоах чай хьайбаша Iа доаккхаргдолча хьачIаозаш латт. Доахана дикагIа дуаргдолаш гIома доакъар кийчду цехаш вIашагIъехкин латт дукхача боахамий фермашка. Цу гIулакха лаьрхIа ча теда агрегаташ, кIийола оборудовани кийтъеш я. 47 шурий-товарни фермах 23 ферме Iанарца ча дIоаеду агрегаташ йолаш я. ХIаьта шольшиновьа кхы а хургIолаш а я. Уж агрегаташ йоацача фермашка Грозненски ацетонови заводера кхухьача бардаша хьаьх а деш дуаргда ча доахана. Колхозий 25 ферме доахана мелабе бIайха муша кийчбу цехаш вIашагIъехкай.

Хьайбаш дноа кхабарах доалаш дац гIулакх. Цар Iа доаккхаргдоаь помещенеш тоаь, йIоахъаь хила еза. ХIаьта мишта лел из гIулакх республика колхозий бахамашка? Да йиш йоацаш во лел Сунженски Грозненски районий колхозашка Iан кийчо яра гIулакхаш. Хьайбай помещенешта ремонт яь яьнайа цига, тесса лелабу ца болх, доакъар кхоачамхилаз Iалашдаьдаш.

ГIома доакъар кийчду цехаш цхьадолча боахамашка яц. ХIаьта йолаш яраш а ремонт яь кийчъйина я. Иштта доакъар кийчду цехаш вIаштIехьъякара дукха сагото еш бац Гудермеса района колхозашка а. ДIостаньац Iанарца ча дIоакдуа тедек агрегаташ, Iай хьайбашта бIайха муж мелабергболаш гIулакх вIаштIехьдачхара вIаинц деш хIама дац цига. Ехы дикагIа лелац Iан кийчо яра гIулакхаш МагIалбика районе а.

Лаяхе йийцача районий боахамашка Iан кийчо яра болх вочаа хьал тIа хилар кулгалхой, специалисташ сагота боацалга, шоаш тийша литача паччахьалкхен боахамашта лерттIа кулгал ца делга, хьалхашка латта декхараш цIенаи ханнахьен кхоачашдара шоаш бехктохаме ца хетилга мара кхы хIама дац. Хьанна хац хьайбай боахам дIахо дегIабоалабелга доакъара база чIоагIъярах тийша долга? Хьанна хац мелла дика кхабарах хьайбаш чудоахкаду помещенеш йIоахъаь ца хуле уж гIелхургдолгеи цар шура кIезигъергйолгеи?

Нагахьа санна хьайбаш лерттIа Iангара даха безам бале лоацпача хана ремонт яь аха еза помещенеш, кхы мел эшар Iалашде деза. Доакъара мегарг мел йолча юртбоахама культурай отходех, кхьйолча торонех беза пайда эца беза, доакъара лаьрхIа учет а лелаеш кхомбе беза. Из ца дича дарглоацача дIакхаьчад гIулакх.

З. БАНАЕВ,
Нохч-ГIалгIай АССР юрта боахама министерства - керттера зоотехник.

УЗБЕКСКИ ССР. Сырдарьински областа махкъашка гIоала дхьанисна тIехьа цох йолаш хадданза дIаух «кIай» варраханана. Цхьанна лаьттоей тIа дика кхобаь боамби.

СУРТА ТIА: Дуегахини бахьбена заготовка ю пункт.

А. ГОРОКРИКА сурт.

ХЬАЛХАЛАТТАРИЙ ОПЫТ—МАССАНЕНА

КПСС XXIV съезда решенешка белгал ма даккхара, укх пятилеткагIа 20—22 процент лаьхбала безаш бе мехка йохкача юртбоахама продуктий боарам. Уж декхараш кхоачашдеча белгтала лакъа лоацаргда жа лелдераша. Масала, 1975 шу чаккдоалаш деррига дулхах 12—13 процент устагIах дулан 470 эзар тонн тхин дахкха лерхI.

Цудулъа устагIаш дулх дукхагIа доакхар дукха жена тIехьа дукхагIа Iаьхаргаш кхедар хьалхарча плане уаттеду Шелковской района «Коминтерн» колхоза кулгалхоша, специалисташа. Ховларна цу махкъаца мера жак боахам дегIабоагIаргбоацилга. ХIаьта ма гIулакх дика ка йовлаш леладу колхозе. Нагахьа санна Iаьхаргаш тIехьара къоастадара план 1970 шера 118 процент кхоачашъяьяле, совхха 120 процент и укх шера 123 процент и кхоачашъяьй.

ХIара жийно шинаша Iаьхарг бар пайдана хилар кIана в тIехь бокъонца тахкиза жа зоотехнически Iилмо. Цхьаболча специалисташа шола даь Iаьхаргаш шура ца тоъарца дуазаденна воккарел эсалагIа хул дегIа. пудуъа фуна кхеде пайдана дац, йоах. Цхьабакъа, дукхача шерий практико хьа ма локкхара, шола даххаш хилча жа мах а ха а кIезигагIа йраеш сихагIа деб, лерттIа Iунал дойя дика, пайдапа долаш хьал а кхув Iаьхаргаш. Нагахьа санна лерттIа Iунал а деш мошача а кхыча а довкъаоашна дийа кхоабе тоаденна хургда жа. Желаш сиврла, цIена хилийта еза. ВIалла тIехьаденкха йиш яц желa осемедени ёга. Из деррига а хоаш лелалой дукхагIа хукал шоля даккаш дола жа. Шола даь Iаьхаргаш фуна лерттIа хьакхьстадеш хилча шола даккаш доле жа дукхагIа хул. ТIаккха цунга хьежжа Iаьхаргаш а дукхагIа хул.

Жена фу толдара чIоагIа лоархIам болаш да из бодх лаьрхIа дIалзбеш хилар. 1969 шера опыта лаьрхIа (элитни) 1213 шола баь Iаьхарг Iудашка дIакийдар. Шу даллаца 250 грамм концентраташ, Iай 2 килограмм силос, 1,5 килограмм люцерна тийлар дийна. 1970 шера цу шола даьча Iаьхаргех Iун вIашагIделлар. Iулаша бар 850 устагIа, вожаш фуна пайдана доацаш дIадаьхар. Соахка гуваьа 762 шола баь устагIа хьекъоастабир. Уж дIаделар воккхагIволча жа Iуга Кожов Емандыкага. Иштта хьакъоастадир цхьаьца Iаьхар беш хьалкхедаьча жена Iун в. Iунаш бар 764 устагIа. ХIаьта уж жа дIаделаь воккхагIволча жа Iуга Д. Голохога. Кожова жена шиши баьи Голохо жена цхьана баьи бэь ка дIахийцар. Шаьрача восхашка дажаш цхьатерача хьалашка кийчдир осеменени яра. ЛаьрххIа белгальянкхача лоцерна дIайийнача участке доажадеш цхьан хенна осемени йир. Опытни контрольни ... шитехния бокъонех къаьст-къаьста кемараш йолаш дар.

Кожова беррига а 1042 Iаьхарг къоастабир ший Iула тIехьара а хIара 100 жийна тIехьара Iаьхаргаш къоастадара план 136 процент кхоачашйир. ХIаьта Голохос 964 Iаьхарг къоастабир ший Iула тIехьара, хIара 100 жийна тIехьара Iаьхаргаш къоастадара план 106 процент кхоачашйир.

Иштта да массехк шера хьаьрхIа баьча балха тIа укх шера даьза толамаш. Цу опыто хьахьокх шола даь Iаьхаргаш фуна лаьрхIа кхедар пайдалегIа хилар.

ЦаI да белгалдаккха дезаш. ДIахо а иштта из болх дIабахьара чIоагIа лоархIаме да доакъара база чIоагIъяра жа леладе хоаш нах хилара. Хьанна дац во доалдича Iаьхаргаш дегIа ялалургдолга. Цхьабакъда лерттIа Iунал дича, рационагIа кхаьбача сихагIа дегI дахьаргда, теннагIа хургда. ТIаккха царех хьадинна жа доллача хIамайна продуктивнегIа хургда.

4—4,5 бутт баллаьца йолча хана къаьстта боча хул Iаьхаргаш. Нованах уж даккхаш йола ха я из. Из теркал а деш Iаьхаргаш дика кхедара тIадерзадаь гIулакхаш зоотехнически бокъонаша дIа ма деххара вIаштIехьадаьна хила деза.

Сен боршен цхьана долаш Iоахарий дика кхеде хара белгалъяьнчай Кожов Емандыка бригада. 30 шу да Кожова жа леладу. Йоккха опыта лаьха говзана я цун. Шин хеза жа Iу Социалистически къахьегама Турпал Эсмухамбетов санна оасаре къахьега Iемав Кожов Емандык. Iа чIоагIа шийла дар вIалла Iаткъанзар ко доаладеча опыта лаьрхIача жена, 1042 Iаьхаргах бэрхI мара къастайтанзар.

Опытон практикой хьа ма хьоккхара. Iобаьча хана кIезига дозал долаш дегIа хьаьоччан хуле зоотехнически бокъонаша дIалехкача тайпара лелалоийя башхадика жа хул Iоахарех. Iодаьча хана Iоахарий вIашкех доккхийа хилар хьасапе дац, нагахьа санна лерттIа Iунал а деш рационагIа кхоабе, кхы мел эшар хулийте.

ЛаьрххIа Iоахарий кхедара болх «Коминтерн» колхоза Кожов Емандыка бригаде машта вIаштIехьбаккхаб хьожаргда вай. Жа даххалехьа 1—1,5 бутт хьалхагIа инвентарь лертIайоаккх, желаш кийчъю, кхийола шийчо ю. Жа даххача хана чIоагIа эш кхо метр дIаьха ардаккхий, 120—130 шиг, 30 решетка, 100—190 комбикормушка, 2 метр дIаьха 70—80 ясли, кIалхьарца 20—30 тонн ча, кхы мел дар кийча хулийт Кожова бригада. Жела юкъе даххача женек Iоахараштен лаьрхIа йIоахъаь моттигаш (тепляккаш) ю, йол, силос, витаминни баьца хьоар едаь комбиком еххац жа кхаба йиш йолаш комбикормушкаш а латташ. Дахка деза жа шоаш къаьстта лоаттаду.

Iобаь ах сахьат даьлча биззалла шура малаю. КIезиг дукха мел е бенна шоай нованаш йоаарг даьлалца 1—4 ди доаккхийт Iаьхаргашка тепляккашка. ДIахо хIара 4 сахьат массаза доал доккхаду уж. Дахка деза жа чудоаккхача агаса хьалха даь кIадхьарцар дIа а ца доаккхаш цуна тIехкхьа кIена декъа ча хьовоц. Цхьабакъда, родильни отделенешка диймаьх 2—3-зза хьац кIалхьарцар.

Массехк шу да Кожов Емандыка сек боршен Iоахарий цхьана долаш кхеду. Из фу яхкига да вьлча, шин устагIах цар Iоахарий хуац-хуацеш доккхаду. Нагахьа устагIо ший боаца Iаьхарг ца бахкийте, къаьсттача клетка чу дехие кхьа юкъ йоаккхийт. Сен боршен цхьана долаш Iоахарий кхедеча хана шура хьаьнен тоьам болаш хилар лоархIам болаш да.

Кошарно - базови методах кхеду колхозе Iоахарий. Iаьхаргашта 25 ди дахаллца йоаношта Iаьхаргаш тIехьe а доаш цхьана доажеду. ХIаьта делгаь ха тIацхьачача кошарашка чусоцадаь Iоахарий кхабтоа хьадоаладу жа.

Къаьстта теркам тIабахийта беза шола даь Iоахарий кхедара. Хьахарча дегь-хке дайкхав шоай нованошца хулийт уж. Цеча тIехьагIа шоашта тIехьа шола даь Iоахарий а долаш ... вIашагI а техе вIашега Iаьсемакаш ду. Итт ди даьлча кхы а шерду Iул, хIаьта Iаьхаргашта 35—40 ди даьлча 60—70 ... Iулаш вIаштIехьлора.

Iулаш - сахьаташ вIаштIехьдахар лоаудIамегIа ... баI ба. Iулаш-сахьаташ вIашагIъоа Iоахарий хабига, шаьга, тоадаларех уж ...

ТIехьара хьекъоастадаьча шола даь Iоахарайте шу даллаца 200—300 грамм концентраташ доакъар тоа. Иштта тIахьожам лоаттабича мара йиш яц шола даьча Iоахарех дика. лакха продукци хургйола жа кхеде.

Д. ПОТОТНЯ,
Шелковской района юртбоахама управлене керттера зоотехник.

АХ БIАЬ ШЕРА ЦХЬАНЦ ЗАВОДЕ...

СССР-а Нохч-ГIалгIайчен автономни вIашагIъеллача шера вахаю со «Красный молот» заводе болха. Цу хана дIена цига къахьегаш а ва. Пенсе хIана водец яьь, лаьна хаттар ду сога цхьаболчар. Пенса даха а хиннаб со. Цхьабакъда, сай коллективах къаьста Iо могаш. Юха а слесарала болха вера со.

Воаха вала а сайга ... де шеш сона вай боккхача, хIана сага хьалсарча мехка. Са завода вокхагIча хана цIитIа тIувоагIаш санна деза дат сона.

ЙоаздагIйоацаш хуцашаний завод кIадедача ах бIаь шера. Цу дийна шеш бIаь совгIа сат мара вахар заводе къахьегаш. ХIанз массехк эзар ... да заводе боля беш Iазки геттара дIаийга яй, механизироваанна дина цхьаккха тайпа бокхаш даьар. Заводо цу хана кхоачаш ... мехкдаьтта промышленни лоархIаме заказаш мара дацар.

Шалкха лагара лаьгац сона хьалзана пятилетка. Тха завода коллективана ду шерашка дакхха хIама карагIдаьлар. Цу хана дукъяьыне сена арахецаа йолайно цементировочни агрегаташ. Цу хана уж агрегаташ доазол доакъара кIевеш ю. ХIаьта хIанз «Красный молот» заводе арахецаш йола толашагIйола продукци доазол арахьарча тиъаь мехка дIаелхоач. Иштта да хенее хуманаш.

Заводе дукха кердa цехаш хьалъяьй. Хьалхарча пятилетка заводе Iалашмате дукха хуманаш хилар. болх бе йолаелдо механически, болат лоьладу, мехкдаьтта аппаратурой, кхийола яхаш. Цар а кхыча а цехашe, сиилагара дениз хийказ завода стбат.

Ах хIанз болх беш йола цех вIелла а тара яц Сийлехь-боккха Даймехкa тIом хилалехьа хьайнагIа хинначуна. Укхаза я керда техника, тоьиий помещенеш. ЧIоагIа теркам тIабахийтаб производства культуране. Цига фу эшаш дегIад, цIена, дайода я.

Хуцашаний производство а цу да къахьегаш бола болхлой а. Цар политически яхьташ а культура а лахлъеннай, коммунистически хьесапе къахьег дIарапе.

Тха цехе хIанз 1306 коммунистически къахьегама ... ХIаьта цехана а итт шу хьалха еннай коммунистически къахьегама сийлен цIе. Цу хана дена цу цIера сий лакха лоаттадец хьабоагIа тха коллектива.

Тур долча дика къахьегама толамаш доахам болх беш ба баккха-дика производственникаш тохараш М. Двойников, Г. Панин, Ю. Копылов, шлифовальщик М. Синицын, заточник А. Михайловский, кхыбараш. Юбилейни вахте итта хIара сменагIа шеццара норма кхоачашъю цар.

30 хьонех кох бе тха цехе къахьегаш. Царна юкъе тоссаденачча доттагIала новкъостал ду тхона дика къахьегама толамаш даха. Пхе шеба план хьевьл хьалха кхоачашъяра хьйнер кходац вай.

И. ХИРНОВ,
«Красный молот» завода инструментальни цеха слесарь.

ЛЕНИНГРАД. КПСС XXIII съезда цIерагIча металлически заводе Саяно-Шушенски ГЭС-а турбиннаш хьалара балхаш деш да. Цу электростанце оттаергьа дIаренне 800 эзар киловатт ду низ бола электроагрегаташ. Предприятехон турбиннай лабораторе хIанз хий тайпарча машинай моделашта узлаштен масса а оагIорахьара тохкам беш ба.

СУРТА ТIА: (аьрдехьара аьттехьа) слесарь - сборщик Ю. М. Шевченко аэродинамически тохкамий боро начальник Ю. Н. Лупонов, стенда начальник Л. М. Помарский Саяно - Шушенски ГЭС гидротурбинаш модела дерадинамически тохкам бе кийчъеш ба.

Л. ФЕДОТОВА сурт.
ТАСС Фотохроника.

КАГИРХОЙИ ШКОЛЕИ

Берригача кагирхошта — юкъера образовани

Кердача пятилетка шерашкахь халкъа материальни культурни дъаштаи вахаре lалашдаpa хьакъехьа парте хьалхашха оттадаь декхарш кхочушдарна хилагхьа даргдоца хьал да къахьегамхой дешарен квалификацен боарам лакхбар, берriга кагирхой юкъерча образованега боллар. Цу хьакъехьа дикка лаккхбенна б сайрийнарча школай лоархlам.

Укх дешард шера дукха болх баьб тха района сайрийнарча школаша дешархоши комплектаци ера. Йоккхача халонца дьолладале а, вlаштlехьдаьлар сайрийнарча школашка къахьегий бола бархl шерара, юкъера образовани йоаца кагирхой дешабаьдийта.

1970 шера тха районе а г. Малгlалбике а бахача ньыха ньча перепиcа дайнеша хьахьекхаl бархl шерарен, хьаьтта юкъерен образовани йоацаш боа аlхайттанегара тхъаь итт шерага кхачалца ха йола кагийнахи мехкарий кхы а дукха хилар. Цудухьа халкъа образоване органий инициативагlа партийни советски органаша новкъостал а деш тха районе хьа а йийлла хlанз болх беш я сайрийнара йиъ школа: города кхьыначен кердачен бойкъошка, Долакоа, Вознесенская станице. Цул совгlа Керда Редант, Чкалово, Ачалкхе яхача юрташка кьхкай цу сайрийнарча школай филиалаш. Цхьабакъда цу филиалий болх дика лелац. Цу деша керттера бахьан да вай юкъача филиалашка дешархой контингент кхочамболаш ца хилар. На дац деша баха мах ца хилар. Уж шортта ба. Дош латт сайрийнарча школашка дlаязбеннавех дукхагlа бераш шишша-кхокха дийнахь е массехк бетта нехьа хьа а кхе школа дlакхоссаш хилардах. Из бахьан долаш (дешархой ца хиларах) дешара шера дlоаххала дукхагlа йола классаш дlакъуьл. Из да сайрийнарча школе деша дlаязбеннарех 25—30 процент кагийнахи мехкарий дешарах боллар.

Сайрийнарча школай болх лерттlа вlаштlехьбоннахара боккхача лоархlаме да комсомольски профсоюзни организацешна цу юкъе лоаца дакъа. Иштта лоархlам болаш ба бархl шерара, юкъера образовани йоацаш боль болдлой совхозий, колхозий, промышленни предприятей кулгалхошна сайрийнарча школашка деша ахийтара бу болх а. Цаь дlаккхетабе беза дешанза е кlезига дийша бола кагирхой дешарах производствана а цаpна шолитта а боалача пайдах.

Цхьабакъда, халахете а дукха ийслу юртбоадамен промышленностен предприятей кулгалхоша къонача боллоошта юкъера образовани ялара лерттlа терко ца еш. Цу хьакъехьа цхьацца масалаш доалале йиш я. Иштта, Вознесенски газ чекхйоачча заводе болх беш болча аlхайттанегара тхъаь ийс шерага кхачалца ха йолаш болча шоватхъанек совгlа болча кагийча нахахи мехкарехи нийтта саг мара сайрийнарча школе дешаш ваl. Вожаш берригаш а бархl шерарен юкъерен образовани йоацаш боллаше а. Цу тайпара хьал эттад болх беш волча бархl шерарен юкъерен образовани йоацаш болча кагийча нахах ийс мара сайрийнарча школе дешаш воацача бурув деттача балий управлене а. Хlаьта дешаш хьала везар верриге а тхъеста саг ва. «Кавказ» колхозерча болх беш болча кагирхоех сайрийнарча школе дешаш вац 39 саг мара, хlаьта болх беш болча кагирхой № 1 йола школа чуйогlача микрорайонерча 140 кагийча нахахи мехкарехи дешаш 32 саг мара вац. Цу школа директор йолча А. Г. Эрикиа массехказа хоам баьб цlерша къхача предприятей кулгалхошка сайрийнарча школе эттача хьалах. Цхьабакъда предприятей, боккъалий кулгалхоша цу хьакъехьа цхьакхьа а новкъостал даьдац школана.

Дlадахача шера августе ВЦСПС секретариата, ВЛКСМ ЦК бюрос, СССР просвещение Министерства коллеге цхьана баьсоцаш тlайийцабар профсоюзни, комсомольски организацешна, халкъа образоване органашна хьалха боккхерча кагирхой «Хlара къонача къахьегамхочоа — юкъера образовани» яха болам боарлабаба беча балхах хьажар чакхдаккха аьнна. Цу соцама вертарна декхар да берригача кагийча мехкараштек юкъера образовани ялара хьакъехьара обществени организацей иза цхьана овоцагlбакхар.

Болх беча кагирхоша сайрийнарча школашка дешара дош дикагlа вlаштlехьдаккхара боккхача лоархlаме да СССР-и, Союзни республикайи къахьегама законодательства основаш кхоачашъяр. Промышленни юртбоадамен предприятей кулгалхоша вlаштlехьдаха деза, йоах цу тlа, болх беша а дешаш болча кагирхошта дешари болх бари вlашийтардара эшаш дола хьелаш. Боллой квалификацейни разрядаш лакхъеш, балхах уж лекабеш йолча хана тежкалаз деза уж кагирхой дешаш ба-бац.

Гуш да болх беш болча кагирхоша сайрийнарча школашка дешара гlулакх тха районе дикагlа вlаштlехьдаккха йиш йолга. Цудухьа цу хьакъехьара эттара гаргагlара школай, профсоюзни комсомольски организацей декхар да «Хlара къонача къахьегамхочоа — юкъера образовани» яхача хьажара юкъе дакъа лацар, предприятеш социальни - экономически дегlахкара планашта къонача боллоошта юкъера образовани ялара задачеш юкъеяхийтар. Цул совгlа сайрийнарча школашта комплектаци еча дакъа лаца деза предприятей, боадамий кулгалхоша а, обществени организацешна.

А. АЛИРОЕВ,
Малгlалбика горОНО инспектор.

Доазол дехьара

ЦХЬАНА ЛЕЛАДУ БЕРКАТЕ ГlУЛАКХАШ

Тахан пхийтта шу да Советски Союзаи Сирийски lарбий Республиканеи юкъе яьча эттйол хьалхарча соглашенена кулгаш яздьечна дийнахь дена. Цу документа тlа оттаьй шин мехкo цхьана леладергдолча экономически технически гlулакхий ладдаш.

Дlахорча шерашка кхы тlа а дегlаенича соглашене тlа оттадьдар промышлени предприятеш хьалъяра, машинашьякъаш дехкара, электростанцеш, хий дехка системаш хьалъяра, къаман кадраш кийчъяра, геологотохкаме балхаш дара, ахьдола хlамаш кхоачашдара Советски Союзо Сирена новкъостал деlга. Советски оагlоно Сирена льготни кредит деннад, промышлени предприятеш хьалъяра эшаш йола материалаш, оборудовани, машинаш еннай, сирийски гlишлошка ший специалисташ бахийтаб.

Советски Союзо экономически технически новкъостал даро дикка аьттув баьккхаб Сире бахьан дегlабоалабара, промышленностен юрта боадамен пачхьалкхен сектор чlоагlъяра. Халкъа дьал-торо тоаяра, цун экономически культурни боарам айбара.

Сире къилбаседа-малхбоалехьарча районашка мехкдьатта доаlле моттигаш дьайийллай советски геологаша, хlаьта 1968 шера промышлени эксплуатаци е йолаьй цаоне. Социалистически мехкий новкъосталца мехкдьатта доахен мехкдьатта чекхдоахен ший промышленность хьаьь Гаргарча Малхбоалехьара эттара хьалхара мохк а хилла дlаэттай Сире.

1968 шерагара 1972 шерага кхаччалца мехка даькха мехкдьатта 15 миллион тони да. Хlанз САР-о мехкдьатта продукцица шийна биэза кхоачамбаь ца lеш, кхьча мехкашка а дохк мехкдьатта. Экономически дегlахара кердача пхе шера плана тlа оттадьд мехка дlахо мехкдьатта дукхагlа доахьлга. Мехкдьатта доахен мехкдьатта чакхдоахен промышленность дегlайоалдаро ювкъостал ду сирийски экономика чlоагlъяра. САР-е химически промышленность хьекра лардаш йоаж, аьттув боаккх цун еза-йоккха индустри дукха продукташ телаш бола юрта боадамен дегlакувлара.

1966 шера Сирени СССР-ан юкъе яьча цхьаькка соглашенега хьежжа, Советски Союзо экономически технически новкъостал а деш, Евфрат яхача хи тlа хийцна хьалъеш латт гидрокомплекс — Асуански сунтагара дlайиккдача ший тайпарча юкъе шоллагlа эттара боаккхагlбола гlирс. На гlирс хьалбеча къахьегаш ба итт эзар гаргга сирийски болхлой, техникаш, инженераш, бархl бlаь советски специалист. Керттера балхаш Советски Союзера лоаттача техника новкъосталца ду.

Сирена боккхача лоархlаме да мехкдьаттаца йlаьхий йола газнара мехка къилбаседа-малхбоалехьара районаш сирийски соцлиманиски порташна юзаргйолаш бола Латакия — Камышлы машинникъ биллар. Советски Союзо технически новкъостал а деш буллаш латта из некъ билларо йиш хулийтаргья Сире юккъера районашкара юртбоадамий продукци хьехьакга, доаллахача lарбий мехкашка, белгала аьлча Иракe, транзитагlа мухьаш кхухьийтa lалашде.

Укх шера февраль бетта САР-ан СССР-ан юкъе яьча кердача соглашене тlа оттадьд Дамаско Хомсе бода шиъ бlаь километр гаргга бlаьда машинныкъ буллачен кхийола объекташ хьалъечен советски новкъостал деlга. Хlанз долаш долчен доккхаш хаттачен машинанакъашта дерттlа эксплуатаци яра Советски Союзо Сирена йохьийтангьа, тхъаь итт тепловоз а шин бlаь товарни пассажирски вагон а. Соглашене тlа оттадьд Сире къаьст-къаьстача районашка геологически тохкамеш дара дlакъе, форда порташ дьалъечен кхьча оборудоване юла кийчъечен, фосфориташ йоакха моттигаш хьаjоввзечa. Мехкдьатта доахен мехкдьатта чакхдоахен промышленность дlахо дегlайоалдеча, дукха кхидола балхаш дача шин мехко цхьана леладу гlулакхаш дlахо дегlайоаладала.

Укх шера шоль бетта Советски Союзе хиннай САР президент Хафез Асад кевте а йолаш ена сирийски партийно - правительственни делегаци. Переговораш йолча хана шинна а оагlоно хьакхайкадир шин мехка юкъе вlаштlехьдьиначa доттагlала, цхьана леладеча гlулакхашта вlаший деча новкъостала шоаш раьза хилар. Хано тахка, ийсхоня вlаший гlойле йолчен принципий лерда тlа латта, цхьана леладу советско-сирийски экономически технически гlулакхаш толаме дегlйух.

А. ОГОРОДНИКОВ,
АПН соб. корр.

Дамаск.

КЕРДАЧА СЕЗОНЕ

Тахан М. Ю. Лермонтова цlерагlа драматически театро дlайолалу театральни керда сезон. Театра коллективана бехктоккхаме да да из. Хlанз аьлча хьалхарча сезонагlа шоай зрителий шовех бовза тоцаш, безам чlоагlлургбаьц кердача сезоне яха хеттар отт массеран хьалдашка.

Дlаяхача сезонагlа дика цу ьиннйар оорнгача коллективна къаьст - къаьстача активий а. Дикка лакхъенний цар исполнительски говзал. Цоpна юкъе ба дукха къона актераш а. Цига дакъа лаьцад хьадке деша бовзаш болча актерашa: Н. Ф. Чингишенкос, Г. А. Гладник, В. Н. Огнеблина, кхыбарашa.

Цул совгlа театро лакхаб шоай ростам а. Вай кхьарча сага воххор, оамал хьахьоцкара лекхар тlекаша кхоачашду театра коллектвo.

Хlанз дlайолалучa кердача сезонагlа зрителашта йовзаш болчаел совгlа массехк керда спектаклаш гойтаргья театро. Царех я В. Балашова «Паганинех йола легенда» М. Рошина «Валентини Валентинаш». С. Михалкова «Шийна дегlа чурт» яхача пьесаех комедеаш чуттаергйола спектаклаш.

Къаьстта совгlат хийдаш а театра коллектива СССР-и Нохч-Гlалгlайчен автономни хьеть 50 шу дизаре цlейшта. Советски сага Дьякенцара безам хьахьоахаш йола Э. Рейната «Хорцахьа вошина воl» яха спектакль хlанз кийчьеш я.

М. РАШИДОВ.

ФУТБОЛ

«ТЕРЕК» — ФИНАЛЕ

Самардийнахь Орджоникидзе цlерагlча стадионе Грозненски «Терек» лайзар Ленинаканерча «Ширак» командa футболисташца. Счет 1:0 йолаш «Тереко» котале а йоаккхаш чакхьаьлар из матч.

Г. Сочи 4-ча ноябре йолалуча финальни лхьаиnка дакъа лаца йода «Терек» «А» класса цхьоалегlча группе лоаза боккъо ииккара.

УЖ КlАЙ ЧАРЧ...

Гудзонова залива йисте улаача Черчилл яхача канадски городах «дирригатунех кlайча чарчий столица» оал: Даим цуи гонахьешка ах, яко бlаь гаргга, кlай lаальматаш. Чарч Черчилла районка гаргга тeiара бахьан кхетадо хала дац. Уж дlа-юха уха нахьакъаш вlашагlкхеттача моттиге йиллай город.

Тундарка доал деш леларашa дукха ха хьалхагlа деша кlезига къоовзамаш дац Черчилле бахача нахаш городерча lаьлламаш. Хlинца хlанз, кlайча чарчашта аькхе уллага дийхкачул тlехьагlа, тlа-тlа дукхагlа хьаьрхьовлаш латт уж. Соахка лаьрхlа уж дуpца фардакха дийзар. Дукхьаl улицашкара е коашкара аьнцар 24 кlай гlаьрахо. «Сатен болбаьраш» самолеташ тlа а отта, гаьнха форда йисте дlайигар, городера дукха бlаьш километраш гаьна. Цхьабакъда саккарий дукхадезачь канадцашa «вапабиклетаж оца» аьнна гудаь ахча ца дарра аьлча дайна дlадаьлинад. «Lоахьийча хийна» массехк ча, тундре гlолла 500 километр некъ а бaь, Черчилле юхаенай. Цхьанкха хlама гунаь доацачогlа, юха а хьалхагlа санна шоаш столовий общежитий аь лелаеча кхьлаш тlа яха-техъа йолаенай уж.

Дукха ха йоацаш бокъонца сlега а бахкха къоал даьд кlайча санкхарoша. «Сан-Диегорча американски зоопарка лаьрхlа лаьца чухийца яхаш йоаха йоаца кхо кит чу лелача пластмассов бассейне чухьйийхай уж. Цхьа кит йийнай чарчашa, вокхарна — ах тонн доаза а долаш йолчоа, хала чоа лаь. бассейна чура хьалъаралаьккхай цар из шоай «столове» дlахьа дагаь. Цига тlахкьачча полице доалийтаи гера детта дийзая. Хlаьта гlаьрахоех цаl йийнай... Кlай чарч лораеча фондера администраторашa проблема миста къоастергья - хьогl яхаш уйла еш лелача юкъа цхьадола канадски газеташ цу гlулакха хьехамашца новкъостал де гlерт. Черчилла городской lаьлламашта хlанз а ха хьакхаьча йоацалтеш, яхаш язду газеташа, хьалхарча юхьига аттагlйола цхьа хlама де: масала, города гонахьарча тундре дlаххувса нуохаш бlеха хlамаш ецийта.

Оттава.

А. ЧЕМОЛИС,
АПН собкор.

ДРВ. Дагадоацаш агрессор тlалатарах чкъаьрий лувца форда тlа баьнна чкъаьрийлеттарахо фа ларабеш ба Тхьалоа провинце хьалха оаоленче шуа йисте отриаща.

ВИА - ТАСС сур.

Художественни самодеятельноста IX-гlа республикански хьажар

ИШТТА ГУЧАЮВЛ ТАЛАНТАШ

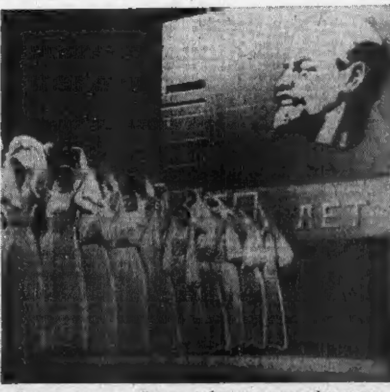

Химикий культура Дворец хиннa СССР-и Нохч-Гlалгlайчен автономни хьахь 50 шу дизара хетаь IX-гlа республикански художествени самодеятельноста хьажара III-гlа тур боккъоина дола хьалъа талантий доакха Цlей хинна дlаэттар. Тlехьарча туре дакъа лоацаш хилар цхьа эзар гаргга саг. Цхьацха района йисалдар самодеятельни артистий форуме шоай зикалаш ца боалийтий. Хlана, хьажар чекхдьинабул тlехьагlа, дуьне йиш я цуи ато-гех. Кертара дар да IX-гlа республикански художествени самодеятельноста хьажаре, хьича шерашкарчул дукхагlа нах дакъа лоацаш хиннилга. Тохарарча деwол дукха хьалха дlадоладелад концерташ юртаникарча клубашка, культура цlеношка. Цул тlехьагlа хилар районни художествени самодеятельноста хьажарей, Берригача республике цхьана юрт йисалдар республикански хьажара тlехьарча туре дакъа лаца толашагlа йола коллективашa артистaша хьакъоастабеча цу районни хьажарашка дакъа ца лоацаш. Цудухьа республикански хьажара берригача турашка дакъа лоацаш 30 эзар гаргга саг хилар. Уж хьалкарча шерашка хиначул тоъал дукхагlа ба.

Хьажара шоллагlа белгало я хlара коллектива, хlара солиста репертуар вай сий доле Даьхе, вай мехка даха къаьмаш, къахьегамхой хестабеш хиннилга.

Хlара районарча коллектива исполнительски говзал цхьабарий лакхагlа. хlаьта кхьчор лакхагlа хиннаьле а из вай йийца керттера тема дерригача хьажара репертуарах хеддаза чакхйоалаш яр: «Вай Дай-мехка гооб» (Наьсаре), «Дай-мохк хьакдела ду» (Сунжа), «Машта дезаргдац яр, дьаьтта» (Наур), «Хьока дерргa мог Росси» (Малгlалбик), «Сай Дай-мохк» «Орден лелаю Нохч-Гlалгlайче (Гудермес)... Массагlа дар цу тайшара иллеш!

Республикански художествени самодеятельноста хьажаре хиццаьо атта зуьргйолаш яр кхы цхьакха я цхьа белгало — хьажаое йиза хьахоаш яр интернационални тема оаз а. Иштта Наьсарерча Богатырева Мухьамада аьлар эрсий иллеш, Шелкорча Кагирмановас — гlумкий дар, Сунжерча Мишутински Беззубовас — укранински дараш, Наьсарерча Цилхиева Тамарас — эрсий халкъа иллеш, Малгlалбикерча Щербаковас — ханты-мансийски дараш. Хlаьта тайп-тайпарча районашкара дукккхача халхара коллективаша тlехдира дар нохчий, гlалгlай, эрсий, гуржий, украински, молдавски, хlирий халхараш. Зрителашна кlаьд ца луш тlоараш деттар Наьсарерча, Наурерча, Ножай-Юртарча, Малгlалбикерча халхохошта. Аьа деза, республикански хьажаре вай мехка дерригача къамий хlана даш аьнна халхара искусство гойташ хиннилга.

lаламате дика гlулакх да хьажара дакъа лоацараштa юкъе шоаш яздаь иллеш доахаш керда самодеятельни артисташ райна байза, Тlехдика яр Ножай-Юртарча Оздамирова «Белама куплеташ», Гудермесерча Жалманова «Лоамаи юртаа» яха а, кхыдола иллеш.

Дукхача художествени самодеятельноста коллективаш репертуарна юкъе яр Нохч-Гlалгlайн республикерча поэтий, композиторий произведенеш. Зрителашта хезар Х. Осмиева, Р. Ахматовой, М. Дикаева, М. Мамакаева стихаш композиторашна А. Шахбулатова, А. Халебска, Ш. Эдисултанова, С. Магомедова дахха иллеш.

Кхы цхьакха я цхьа белгало йолаш дар чакхдьаьнна республикански художествени самодеятельноста хьажар. Тайп-тайпарча а профессей зикалаш бар концерташка дакъа лоацаш хиннараш. Уж бар республика хlахка къахьегараш, торговле болхлой, дьехархой, механизаторш, хьибораш. Лакха исполнительски говзал гойтар царех дукхагlбараш.

Чакхдьаьннад IX-гlа республикански художествени самодеятельноста хьажар. Цу хьажара концерташка ихача зрителашта дика хоара уж концерташ оттадеш профессиональни артисташ боацилга, цар дукхагlбарий говзал йолаккхача искусство дlа ца дезаша декха Йоацилга. Хlаьта а дукха нах ухор оаста хьажа. Хlана аьлча иоача дика хоа самодеятельностe дакъа лоацараш шоашта дего хьийлдача тайпана, шоашта искусство езалаь сцена тlа бувалга. Цудухьа цlаьхха, гlоноса юкъера довзо бувтьлгаш санна, кораййоогlа самодеятельни артистaшта юкъе шорда талантеш. Профессиональни сцена тlа дукха ба самодеятельностера хьадинна дукхха цlи ьеза артисташ.

IX-ча республикански художествени самодеятельноста хьажаро хьадьекхар вай республике самодеятельни искусство дикка дегlаенилга.

М. САЛМАНОВ.

СУРТА ТlА: Сунжински районе халхере группа. «Мехкарий лирически халхар деш я».

В. ЕЛИЗАРОВА сурт.

Тахани кхоанеи хургда

28 октябрь

С. М. Кирова цlерагlа парк. 17.00. Къайла театр «Сигнал, льттa, форда тlа» яха Ленински районе хургйоача тlеманешта хетаь тематически сайре. 17.00. Музыкальни эстрада. Духовой оркестра концерт. Къилбаседа Кавказа халкъий эзараш. 17.30. Кинолекторий. «Нохч-Гlалгlайчен производительни ницаш дегlахкараш» яха лекци. 17.00. Спортивни площадке хургья волейболахи йоаккхача теннисахи йола ловзаш.

В. И. Ленина цlерагlча культура Дворец. 9.00. Болх беш хургья «Шоане, кхаловх» яха клуб. 11.00. Болх беш хургья тайп-тайпара аттракционаш. 15.00. Берий балетни студи гучаьвлара занятие. 17.00. Библиотека. «Айдаш фо хила деза» яха беседа. 18.00. «Ровесник» яхаь кагирхой клуба хьалхара занятие. «Коммунизмега тlа боаха комсомола мутlарешa» яха СССР хьаь 50 шу дизара хетаь тематически сайре. 18.00. Искусство езарий клуба программе хургда эрсий халкъа иллеш.

Химикий культура Дворец. 10.00. Комсомола Дена хетадь неделий вlашагlкхетар. 11.00. Берий дахче суртий выставка. 12.00. «Бригантина» яха клуб. Комсомола Дена хетадь берий цlеш. 17.00. Духовой оркестра концерт. 18.00. «Берий деза юкъе хьалхедарo хьакъехьара Макаренко хьехамаш» яха дешаhа-воспитательни лекци. 20.00. Болх беш хургья политически информацей «Хаъ» яха клуб. 20.30. №№ 3, 10, 38 йолча общежитешка хургья кагирхой сайренаш.

«Красный молот» завода культура цlа. 17.00. Комсомола хетаь сайре.

29 октябрь.

С. М. Кирова цlерагlа парк. 15.00. Къайла театр. Кхалнеькха клубе хургья практически занятие. 17.00. Музыкальни эстрада. Духовой оркестра концерт. 17.00. Ленински комсомолах лекци. 18.00. Комсомола хетаь кинофестиваль. 18.00. Литовски ССР-ах йола радиобеседа. 10.00. Спортивни площадке хургья волейболахи йоаккхача теннисахи йола ловзаш.

В. И. Ленина цlерагlа культура Дворец. 9.00. Болх беш хургья «Малышок» яха берий кинотеатр. «Вей, бабани!» яха художественни фильм. 10.00. СССР хьало 50 шу дизара сийна хетадь любительски фильмай хьажар. 17.00. Вальни халхарий школа занятие. 18.00. Болх беш хургья юридически консультационни пункт. 15.00. Искусство езарий клуба занятие. «СССР дахачу къамий халкъара искусство. 18.00. Болх беш хургья политически информацей клуб. 18.00. Ленинскии зале гойтаргда «Дениска ленья» яха киносеанснах. 19.00. Вальни халхарий школа занятие.

Химикий культура Дворец. 10.00. Берий утренник. 11.00. «Ручеек» яха берий кинотеатр. «СССР — Сийлаьаьоакха чоаца» яха кинофестиваль. 12.00. Болх беш хургья «Бригантина» яха кагирхой клуб. 19.00. «Хаъ» яхача политически информацей клубе занятие. 20.00. «Прометей» яха кагирхой клуб. Комсомольски актива огонек.

«Красный молот» завода культура цlа. «Белорусски ССР киноискусство» яха киносайре.

ТОАДАР

Раьзе беана 26-ча октябре арахийцача газете 128 номер тlа футболах йолча информаце тlа гlалат нийсденнад. Хьалхарча колонца доккхьйарча 3-гlча мугlарa тlа яздаь «4-ча октябре г. Сочи дlайолалу» яхар «4-ча ноябре г. Сочи дlайолалу» аьнна доаг яза. Дlахо — текстега хьежжа.

Редактор
Т. А. ТЕБОЕВ.

ТЕЛЕВИДЕНИ

28 октябрь

8.00 — Передачий программа. 9.05 — Босбола телевидени. Массанена йола гимнастика. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Босбола телевидени. Бераша. «Ручеек». Киноера передача. 10.00 — Литературни дешараш. Ольга Берггольц. Юкханца дlаязьеь стихаш ен Гавриловас. 10.30 — Босбола телевидени. Къонабарий концерт. 11.00 — lилманеи культураи доккхий гlулакхаш. Хlанзара биологи. 11.30 — Музыкальни турнир. Ташкент — Рига. Художественни самодеятельноста доакхьенной выступлени. 12.50 — «Хавер вар» яха кинопрограмма. 13.00 — «Унагlцlаноо». lилман - популярни кинопрограмма. 13.30 — «Со а кхийбараш а» яха документальни фильм. 14.20 — Киножурнал. 14.30 — «По щучьему велению» яха художественни фильм. 16.30 — Кердадар лахар. Передача дlаьлу йоазанхочо Смирновс. 16.15 — Босбола телевидени. «Хьайбаш дунен тlа». 17.15 — «Польски альбом» яха художественни фильм. «Марина» яха хьалхара сери. 18.30 — Хоккеях йола СССР чемпионат. Ленинградера передача. 19.15 — Иcселякин. «Ворда тlа» вlаттlанлаьле». Нурадилова цlерагlа долча театра спектакль (нохчий меттала). 21.00 — «Хаъ». Информационни программа. 21.30 — Босбола телевидени. Музыкальни вlашагlкхетар. РСФСР-а халкъа артиста, Ленински преми лауреат Людмила Зыкина. 22.15 — Отпаленено. «Дакъа хьаба тха дай» яха телевизионни спектакль 23.35 — Кердадараш. Передачий программа.

29 октябрь

9.00 — Передачий программа. 9.05 — Бераша йола lуйранара программа. 9.20 — Кердадараш. 9.30 — Дешархошта. «Гургал бетта сальт». 10.00 — «Товараш — халкъана». 10.30 — Музыкальни кеош. 11.00 — Босбола телевидени. Мультфильмий программа. 11.30 — Кердадараш. Киножурнал. 11.40 — Литературни вlашагlкхетар. Фадеев. «Къона гвардия». Передача дlаьлу йоазанхочо Преображенске. 12.30 — Вай Даьхен амараш. Азербайджански ССР. 13.30 — «Мlаlа саг ниьнта хургва» яха художественни фильм. 14.40 — «Дlахь цхьа ду» яха киноочерк. 15.00 — Юртара сакъат. Алтвера юртабоахома шера итогаш. 16.00 — Босбола телевидени. «Киноникъбаьххой клуб». 17.00 — Футболах йола СССР чемпионат. Ворошиловградера трансляци. 18.45 — «Сийрда кlе парус». Йоалагlа йолча классашка дешабеlараша йола передача. 19.40 — Шоана бараш. 19.55 — «Польски альбом» яха художественни фильм. «Анна» яха 2-гlа сери. 21.00 — «Хаъ». Информационни программа. 21.30 — «Документальни экран» яхача программа хьалхара выпуск. Передача дlаьлу СССР-а йоазанхой правлене секретара Рождественски. 23.10 — Кердадараш. Передачий программа.

РАДИО

28 октябрь

6.30 — Юртара вахар (нохчий меттала). 6.45 — Хоамаш. 6.55 — Хаоттам. 7.20 — «Грозненский рабочий», «Комсомольское племя» газетий обзор. 7.30 — «Сердало» газета обзор. 8.15 — Передачий программа. 8.25 — «Къонал» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 13.00 — «Сох саг хиннаш» яха Пиляева дуьцар (гlалгlай меттала). 13.20 — Къахьегама хьалха дохтарашта дола концерт (нохчий меттала). 13.40 — КПСС-а XXIV-ча съезда сохоамаш кхоачашде. «Социалистически цхьа профсоюзни комитет» яха беседа (нохчий меттала). 14.00 — Шlе сийгаш яха пионераштен дешархоштен йола передача (гlалгlай меттала). 14.30 — «Школьни глобус» яха радиовыпуск (эрсий меттала). 15.15 — Вай мехка гlолла музыкальни некъ бар» яхача кхьницкара передача. 16.00 — «Кавказа lуйре» яха радиожурнал.

29 октябрь

7.10 — «Грозненский рабочий» газета обзор. 7.15 — «Ленинан некъ» газета обзор. 7.20 — «Колхозни юртара кердадер» яха передача (эрсий меттала). 8.13 — Передачий программа. 8.25 — Шоана дукхаезa эшараш. 14.00 — «Сийле хийла хьона комсомол» яха музыкальни композици. Комсомола хьахьийнача дехга (гlалгlай меттала). 14.25 — «Парте сийлен ялли доал оаха» яха литературни передача (нохчий меттала). 14.45 — Юрта сийре тlасра (нохчий меттала). 15.15 — «Массанахьа дика нах ба» яха передача. 15.30 — «Са комсомольски къонал» яха музыкальни композици (эрсий меттала). 16.15 — «Ленина ваpус мутlарера вара» яха очерк (гlалгlай меттала). 16.30 — Литературни нохч-гlалгlайчен яха радиовыпуск. 18.30 — Иллеца детталгlал дарешта дола концерт (нохчий меттала).

ХАОТТАМ

Тахан республике гlоллех Грозне хувцалуш мархаш а йолаш, бе-беча оагlорахьара гlаьрхьача боарамe мух а хьеккхаш ха хилла а фегара температура республике гlолла 12—17, Грозне 15—17 градус йовлах йолаш хила а тарлу. Кхоанен лоамен мархаш а йолаш, юкъ-юкъе екха а ехаш, цхьацхайолча моттигашка дохк а доала, бе-беча оагlорахьара мух а хьеккхаш ха хилеи фегара температура бийсашна 4—9, дийнахь 10—15 градус йовлах йолаш хилеи тарлу.

Метеостанци.

ДЕЗА НОВКЪОСТИЙ!
ДlАХО ХЬОШ ДА 1973 ШЕРА
«СЕРДАЛО»
ГАЗЕТА ЯЗЛУЛГА

Газета язлу йуьшна ерригача отделенешка а промышленноста транспорта, гlишлошъеча, предприятешкарча, дешара заведенешкарча, колхозашкарча, совхозашкарча, учреждешкарча, обществени организацешкарча кепайоазум доаржадеча общественни уполномоченешка а гlолла.

ГАЗЕТ ЯЗДАРА МАХ: цхьан шера — 3 сом 12 кепиг, 6 бетта — 1 сом 56 кепиг.

ДИЦ МА ЛЕЛАШ 1973 ШЕРА «СЕРДАЛО» ГАЗЕТА ХАННАХЬА ЯЗЛЕ!

РЕДАКЦЕ АДРЕС: 364051 г. Грозный-51, Ленина улице, 11 (3-гlа этаж). Телефонаш: редактора — 3-44-06; редактора заместителан — 3-20-11; бехктокхама секретара — 3-34-20; партийни вахари культураи отделий — 3-61-40; промышленноста отделе — 3-42-30; юрта боахама отделе — 3-42-22; письмой отделеи бухгалтереи — 2-00-71.

«Грозненский рабочий» издательства типографи. Революци проспект 7/64.

АДРЕС РЕДАКЦИИ: 364051, г. Грозный, ул. Ленина 11, (3-й этаж). Телефоны: редактора — 3-44-06; зам. редактора — 3-20-11; ответственного секретаря — 3-34-20; отделов партийной жизни и культуры — 3-61-40; отдела промышленности — 3-42-30; отдела сельского хозяйства — 3-42-22; отдела писем и бухгалтерии — 2-00-71.

Типография из-ва «Грозненский рабочий», проспект Революции 7/64.

С00222. Заказ № 5054.